

REDACȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL

Pe un an 20 cor.
Pe jumătate an .. 10 "

Pe o lună 2 "

Nr. de Duminecă pe an 4
coroane.Pentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Anul X.

NUMĂR DE DUMINECĂ

Nr. 49.

Patriotism.

De Ioan Slavici.

Domnul ministru de interne al regatului ungar, prea cumpenitul om de stat și propagator al ideilor emise de dl Aurel Popovici în cartea sa, le-a aruncat reprezentanților autorizați ai concetățenilor sei români vorba, că sunt lipsiți de patriotism, iar aceștia, simțindu-se jigniți, au protestat cu toată hotărârea contra acestei apostrofe retorice.

Mai mult trebuiau să facă.

Ce va să zică patriotism și cine e patriot?

În gândul tuturor oamenilor, care nu vorbesc alandala, ci-și dau seamă despre înțelesul vorbelor, pe care le rostesc, statele s'au constituit și sunt susținute cu mari jertfe pentruca prin asigurarea drepturilor fiecăruia dintre ceice le constituie să se mențină ordinea socială, fără de care nici bunăstarea individuală, nici progresul obștesc nu e cu putință.

Patriotismul dar, în înțelesul pozitiv și rațional al cuvântului nu e cestiune de convingeri, nici de sentimente, ci de fapte, și multă, chiar deplină dreptate a avut ministrul-președinte, când a zis: »Mi-e indiferent, dacă ne iubiți, ori nu«.

Dacă așa este, patriot e cetățeanul, care se supune legilor necondiționat, poartă sarcinile și aduce jertfele convenite fără de împotrivire, nu se ridică nici odată contra autorităților legal constituite și nu turbură or-

dinea nici când e cuprins de legitimă nemulțumire... Are ministrul-președinte dreptate: e indiferent, dacă le face aceste cu dragă inimă ori cu repulsiune: vorba e să le facă.

Nu e dar patriot omul, care, punând mai presus de toate interesele sale particulare, se supune legilor numai când aceste îi sunt favorabile, refuză sarcinile și jertfele când i-se par grele, se ridică contra autorităților constituite când ele nu-i intră'n voie și se rezvrătește când e nemulțumit.

Acesta e adevărul, pe care dimpreună cu ministrul-președinte al Ungariei îl susținem și noi și toți oamenii, cari nu se perd în fraze retorice, și dacă acesta e adevărul, se pune întrebarea: Care sunt faptele pozitive și neîndoioase, în virtutea cărora prea avântatul ministru de interne al Ungariei s'a încumătat a pune la îndoială patriotismul concetățenilor sei români?

E ușor să fii patriot când toate-ți merg în plin și ai cu prisos parte de beneficiile vieții publice ale patriei, dar patriotismul ți-se pune la grea încercare când porți sarcini grele fără ca să ți-se deie în schimb și venitele beneficii.

Românii din regatul ungar au în virtutea unei legi votate de parlamentul patriei lor și sancționate de monarhul lor dreptul de a se folosi de limba lor în viața comunală și 'n cea comitatensă, precum și la toate instanțele judecătorești, au dreptul de a-și chivernisi ei înșiși treburile bisericesti și de a-și crea așezămintele culturale potrivit

cu trebuințele lor, îndeosobi școli de toate gradele, până chiar și-o Academie.

Au fost ori nu patrioți oamenii, care le-au recunoscut aceste drepturi și au creat o lege pentru asigurarea lor? A fost ori nu patriot monarhul, care a sancționat legea aceasta?

Ori ziceți că n'au fost, ori recunoașteți, că sunt niște turburători ai ordinii legale, deci dușmani ai patriei cei ce nu respectază legea, ba au chiar îndrăzneala provocătoare de a declara, că nici n'o vor respecta. Deoarece, fiind respectată legea, o mulțime de derbedei, care nu sunt buni de nimic, nu ar fi putut să fie diregători ori judecători și în ținuturile cu poporațiune românească, de dragul acestor paraziți, iar nu în interesul poporului maghiar, s'a călcat și se calcă legea, și Românii sunt osândiți a se bălăbăni cu diregători, care nu le înțeleg limba, nu le cunosc obiceiurile și nevoile, îi batjocoresc în toate împrejurările și le sunt mai mult prigonitori decât purtători de grijă, osândiți a căuta dreptatea la niște judecători, cu care nu se pot înțelege și care nu sunt în stare să judece drept, iar copiii lor sunt până chiar și în școlile susținute din roadele muncii lor chinuți cu o limbă străină, oprîți în dezvoltarea sufletească și încă de mici îndrumați spre o firească repulsiune față cu poporul maghiar, care nu e, la urma urmelor, vinovat de păcatele celor ce abuzează de încrederea și de simpatiile lui.

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

Premierea »Clopotelor amuțite«.

De Horia Petrea-Petrescu.

»Clopotele amuțite« ale lui Rákosi sună mereu, într'o dungă. După apariția romanului, după piesa teatrală, croită după acelaș calapod — o nouă fază: Academia maghiară premiază romanul.

Am cetit numai o scurtă notiță într'un jurnal. Se amintește — se putea altfel? — în motivarea premierii, rolul mare, educator, intențiile »nobile«, de cari a fost condus dl Rákosi Victor.

Să înzistăm și noi puținel asupra acestui fapt. Nu avem lipsă de »ura înverșunată«, de care suntem plini totdeauna — după spusa »fraților« noștri din patrie, mai cu seama acum nu — când constatăm numai ceva și — și însemnăm la răboj din nou — dacă va mai fi un locșor gol.

Vă aduceți, de sigur, aminte de reprezentațiile furtunoase ale piesei »Elnémult harangok« — despre care e vorba. S'a jucat de vre'o câte-va ori în Oradea-mare. În Oradea sunt mulți români, mai cu seamă o mână de studenți — unii entuziaști, alții mai puțin entuziaști. În piesă își bate joc autorul de neamul nostru. Pentru ceice nu cunosc piesa, voi reveni mai jos. Tinerii noștri entuziaști au voit să dea expresie indignării lor în fața întregului auditoriu.

O clarificare. Să nu puneți demonstrația studenților noștri în categoria manifestațiilor studenților unguri din Pesta în potriiva reprezentațiilor de »Café-chantant« nemțești. Aici e vorba

de o legitimă protestare contra inzultelor aduse pe scena teatrului unui neam întreg.

Românașii noștri au fluerat, au strigat, au protestat — publicul a răcnit, a sărit, a mușcat, »Ușd az oláhot!«, poliția a intervenit, cortina s'a ridicat din nou, s'a jucat mai departe, »popa valah« a beut, a jucat cărți, a batjocurit, a injurat, a luat bani dela »Ligă« mai departe și publicul a aplaudat frenetic pe autor și pe artiștii unguri.

Numai mâna de studenți »trădători de patrie« și-a primit răsplata — dorgatoriu pe tabla neagră a universității, lecții de rector, pierdere de semestre, priviri piezișe dela camarazii lor »cu buze maghiare«.

Ca răspuns o venire triumfală a dlui Rákosi Victor în Oradea-mare, banchet, etc. etc.

Credeți D-voastră că s'a entuziasmat publicul de dragul calităților literare ale »Clopotelor amuțite«? Vă înșelați. Piesa e un țipet de alarmă: perdem terenul de sub picioare! Fiți cu ochii în patru! »Valahii« ne valahizează satele!

De ce să nu-i fie iertat unui scriitor a tracta și o astfel de temă? Mai cu seamă, dacă — de fapt — este așa, dacă a chema la luptă pe tovarășii tăi de principii e o datorie națională — patriotică? În toate timpurile, când s'au ivit cazuri analoge, s'au găsit scriitorii, cari au dat lezina închiegării rândurilor. Că talentele au fost aproape toate de a doua mână — e altceva. N'aveți decât să vă informați de literatura germană mai nouă. O carte dintre cele mai cetite e »Das schlafende Heer«. (Armata, care doarme) de scriitoarea Clara Viebig.

Un țipet: Polonii nu se germanizează! Polonii

și au visurile lor deosebite, polonii așteaptă trezirea »armatei, care doarme«, trezirea armatei polone, care-i va duce la izbândă, la izgonirea »dușmanului«, — după o veche legendă a lor. Acesta este numai un exemplu din bogata literatură de propagandă națională. Așa își au francezii literatura lor de alarmă — cum a-și zice — referitoare la stările din Alsacia și Lorena (gândiți-vă la romanul și drama lui Haraucourt »familia Oberle«, care a avut succese în anii din urmă), așa mă prind, că o să aibă englezii și irlandezii și mai cu samă asupriții lui Bobricoff, locuitorii finlandezi.

Intr'una ne-am înțeles — e aproape logic în urma celor experiate într'alte literaturi, ca și la noi să câștige teren o astfel de literatură.

Că vor fi și multe hiperbole în tractarea subiectului, este iarăși firesc. Scriitorii să n'aibă sentimente naționale? La orice caz vor fi mult mai senzibili decât ori care om de duzină. Asta o și pretindem dela un scriitor. Deci: sentimente naționale potentațe. Așa se și agită masele publicului cetitor, așa și primesc ideile aruncate în public fermentul trebuincios.

Dar — și la acest dar trebuie să mă opresc mai mult. E o chestie elementară de bun simț să nu întortochiezi absolut totul. E dovadă de maturitate dacă întrebuințezi culori mai vii, dar nu postavul roșu al toreadorilor. Altfel dai vot de blam publicului tău, care nu pretinde a juca — în urma celor scrise de tine și aplaudate de dânsul — decât rolul unui taur »de Budapesta«, care trebuie împuns de multe ori ca să reageze.

Și aici greșește dl Rákosi Victor. De multe ori rădem cu multă poftă de glumele dsale de spi-

Cu toate aceste nici odată românii din regatul ungar n'au refuzat supunerea către legi, nici odată nu s'au ridicat asupra autorităților constituite, totdeauna au primit sarcinile și au adus jertfele cuvenite.

Prigoniți fără de milă, mii de români au fost nevoiți să-și părăsească patria, în care nu mai era loc pentru dânșii: nici chiar acești desmoșteniți n'au săvârșit fapte, în virtutea cărora li s'ar putea arunca fraților lor vorba, că sunt lipsiți de patriotism.

Multe sunt și mari și grele încercările, la care a fost pus patriotismul românilor din regatul ungar, și el a trecut prin toate încercările.

E deci firească repulsiunea, de care au fost cuprinși patrioții încercați, pe care românii i-au trimis în dieta ungară, și firească a fost și protestarea lor contra apostrofii retorice a mult interesantului conte.

Ei ar fi putut însă să facă și mai mult.

Fiind odată pusă cestiunea patriotismului, putea să profite de o atât de prețioasă ocaziune, ca să o lămurească în toată liniștea și se arate »sine ira et studio«, că lipsiți de patriotism sunt cei ce abuzează de putere ca să-și facă treburile particulare, cei ce refuză birurile și contingentul pentru oștire, cei ce nu se supun autorităților constituite, cei ce împedecă mersul regulat al vieții publice și sunt gata să se resvrătească îndată-ce se face încercare de a nu-i mai lăsa să abuzeze de putere.

Nu e chestiune de rasă, ci de atavism a această lipsă de patriotism.

Deprinși din neam în neam a trăi 'n belșug și pe nemuncite din roadele muncii sevârșite de alții, aceste odrasle scăpătate ale nobilimii odinioară atotputernice se simt nedreptățite când li se cere să respecte drepturile altora, și mai presus de toate nobilul conte, trăind ca melcul în găoacea lui, nu-și dă seamă de timpul, în care trăiește, și crede în adevăr, că abusând de putere și călcând legi, el serverște interesele patriei sale, și dușmani ai patriei sunt cei ce stăruie pentru respectarea legii.

O! reicher Graf und arme Seele!

Juriga la Curie. *Ca să mulțumească pe derbedei kossuțiști, cari reclamasera în Dietă, ca deputatul Juriga să fie arestat înainte de a se mai aștepta hotărîrea Curiei, ministrul Polonyi a intervenit ca înalta Curie să decidă asupra recursului de nulitate înaintat de Juriga înafară de rând! Actele au și sosit la Curie și aceasta fără să aștepte până îi va veni rândul, a decis deja pertractarea apelatei lui Juriga pe 28 c.*

Inimosul deputat slovac văzând în asta o prigonire politică, prin avocatul său dr. Erdélyi (român!) a dat o rugare la Curie, arătând că n'ar fi demn pentru justiția țerii să se facă unealtă în mâinile unui ministru prigonitor.

Divergențele de vederi în sânul partidului kossuthist. În sânul partidului kossuthist s'a ivit de 2—3 zile o interesantă și serioasă divergență de vederi. Deputatul Baross János, într'un discurs pe care l-am semnalat, a preconizat niște idei cari se află în contradicție directă cu tradiția democrată a partidului. El a cerut menținerea așezământului bunurilor de mână moartă cu condiția ca ele să fie mutate de pe șesul Ungariei locuit de unguri în ținuturile muntoase ale Ardealului locuit de români și ale nordului țării, locuit de slovaci. În felul acesta neamul unguresc ar avea un câștig îndoit: mai întâi ungurii locuitori pe șes vor căpăta pământuri și emigrarea va înceta, sporind populația ungurescă, al doilea: elementele nepatriotice, românii și slovaci vor perde din pământuri și ajungând în situație atârnatore de unguri vor fi mai plecați ideii de stat.

Acestor idei se împotrivesc toată tradiția, tot caracterul și neutralitatea partidului kossuthist. Mai acum vre-o câțiva ani, partidul, pe atunci în opoziție, înaintase în acelaș timp vre-o cincizeci de moțiuni, toate în senzul desființării bunurilor de mână moartă. Baross mai preconiza ideea dreptului de moștenire al celui dintâi născut, primogenitura. Măsura aceasta singură, spunea el, va fi în stare să pue capăt siste-

mului de un copil, atât de general între ungurii de dincolo de Dunăre.

Ideile lui Baross au fost întimpinate de cele mai violente protestări din partea membrilor mai bătrâni ai partidului. Ugron Gabor și Justh Gyula, președintele camerei au protestat în tonul cel mai violent pe culoarii și în clubul partidului. Pentru ideile acestea sunt o pângărire și lăpădare de trecutul partidului. Tineretul însă se alina mai mult pe partea lui Baross. În presă discuția urmează înainte. Era lucru firesc ca »Budapesti Hirlap« care preconiză de mult aceste idei în interesul idealului im-părăției ungurești cu 30 de milioane de unguri, să ia partea grupului tinăr din partidul kossuthist. »Bud. Hirl.« are remarcabilul curaj de-a spune pe față că ideile de mocrate pentru partidul kossuthist au fost un simplu mijloc, un pedestal pentru a ajunge la putere. Acuma când partidul ajuns, trebuie să le lapede.

Interesul unguresc, național, cere ca partidul să revie asupra acestor idei democrate, ruginite și să adopte altele. Această o cere că interesul »țării« față de naționalități. Nu se poate face, zice numitul ziar o politică radicală într'un stat poliglot. Deci partidul trebuie să devie conservator în privința aceasta.

Nu ne miră acest apel direct la părăsirea vechilor principii. Dar să reținem aceea că nuanța mai tânără, mai nouă a partidului kossuthist devine direct reacționară reacționară numai din interes în contra naționalităților. Este o nouă primejdie care adaugă la cele vechi și ne amenință pe terenul economic.

Lupta în sânul partidului este încă surdă dar poate izbucni pe față și cred că trumful și aici, ca ori-unde, este al tineretului.

Petrecere în Dietă.

De câteva zile în Dietă se desbate bugetul ministrului de agricultură. E vorba de sărăcia oamenilor și cum s'ar putea îndrepta lucrurile.

rit, de multe ori înțelegem pe deplin unele calități literare ale dsale — aici însă, dl Rákosi Victor a greșit

Că dl Rákosi vrea să descrie stările anormale dela noi (își trage oala la foc) — e firesc. Nu ne așteptăm să proclamăm »Dákorománia«, cum ne-o pune dlui în gură.

Că înzistă asupra calităților îngerești ale preotului ungar, e iarăși natural. Dlui nu și-a luat nici când osteneala să citească în sufletul »popii« și »dascălului« nostru — deși e rușine a vorbi despre cineva fără a-l cunoaște cu deamăruntul. Că descrie poporul nostru ca pe un neam, credul, naiv, prost, lipsit de orice calități sufletești mai elevate — transi! S'a procopsit neamul nost încă cu un dușman, pe lângă cei o sută și o mie. Dar că dl Rákosi n'a avut chiar nici atâta bunăvoință să aducă pe scenă un românaș cu o inimă mai domoală, cu o căutătură mai blândă, cu o dragoste față de »adevăratul« ideal național — cât e negru sub unghie (se vede, că dl Rákosi e negru de tot față de națiunea sa!) — asta nu este de iertat.

Și vedeți — chiar din punct de vedere estetic — teoria practică în romanul și drama dlui Rákosi este ridiculizată de mult.

»Ce naiba!« își spune cetitorul — dacă nu e maghiar din creștet până'n tălpi, — »asta nu poate fi așa! Oamenii ăștia nu fac altceva decât mânăncă, joacă cărți, bat de stâng, injură ca la ușa cortului, se înșeală unii pe alții, se îndoapă cu bani dela »Ligă«, urlă »Deșteaptă-te Rumun!« și se scaldă în șampania câștigată prin tradarea de patrie. Tot negru'n negru. Nici o licărire de muștrare de cuget, nici o frunză verde într'o pădure de uscături.

Și cam are dreptate cetitorul, care-și zice astfel. Teoria dlui Rákosi să o ducem și mai departe. Pe popa d-sale — preot calvin — îl îndoapă ca pe o găscă bună de sărbători ovreiești, cu grăunțele cele mai scumpe. Numai mărgăritare și diamante. E bun, e milostiv, e iubitor chiar față de dușmanii sei, e orator excelent — îi pune pe gânduri chiar și pe niște lorzi englezi — e patriot dela roată, e cumpătat în dragostea de o »valahă« — o figură ștearsă româncea asta, fata popii »valah.« de-i plângi de milă — e idealist dela cătaramă și moare trăgând clopotele bisericii părăsitate de credincioși în noaptea învierii, când vede biserica popii român plină de credincioși de-ai sei, momii de vârcolaci și alte credințe deșarte, de ortodoxismul strămt al urgisitului neam românesc. Vedeți — o figură ideală. A la bonne heure. Așa să fie un adevărat patriot — să tragă clopotele până nu mai poate — chiar cu rizicul să i-se prăbușească turnul bisericii pe el, cum o pățește părintele calvin.

Dar ce e fals, ce e revoltător, e ura inversunată față de un neam, care-și apără cu aceeași dreptate avutul și existența sa națională cum și-au apărat-o și maghiarii de atâtea ori pe timpul dominațiilor streine. Domnul Rákosi vrea să fie scamator sau se crede Cristos la nunta dela Cana.

Am cunoștință, că anii trecuți vroia unul dintre fruntașii noștri să ceară dlui Rákosi dreptul de traducere în limba românească. Limba noastră nu s'ar fi revoltat, a suferit ea și până acuma, vai, atâtea, dar neamul nostru ar fi câștigat puțin — ar fi răs din baierile inimei de felul cum e descris în paginile dlui Rákosi.

Ar fi văzut cum preotul calvin își cere în Cluj o parohie »expusă«, între naționalități, cum se scandalizează de manifestația noastră de pe timpul memorandumului, cum vede pe români, »popii și dascăli«, bând cu oamenii »Ligei« șampanie și cântând cât îi ținea gura cântece anti-patriotice, ar fi fost de față la o adunare generală a »Asociațiunii«, unde se petrece iarăși o orgie contra ideii de stat cu advocați, medici și preoți în frunte, ar fi petrecut și pe dinaintea casei comitatului, unde — risum teneatis — preotul calvin e dăscălit din partea »fispanului« (comitelui suprem ungar, că trage la îndoială patriotismul popii valah și l-ar fi zărit cum se duce pușcă preotului meu în sat și cum trage clopotul într'o dungă singur, în puterea nopții, căci nu i-a rămas altceva de făcut.

Par'că văd cum suspină cetitorul ungar din ungurime punând cartea la-oparte: »Sărmanii noștri frați! Cât trebuie ei să sufere!«

Și aud aplauzele entuziaste ale galeriei, și ale balcoanelor când popa valah e batjocurit în port și în vorbă.

Preot român! Tu, care ai suferit atâtea, de ti-se poate înmuia reverenda ta în lacrimile curse într'o zi din ochii neamului tău, tu, care ai slujit neamului cu biblia și cu tot sufletul tău suferind martirul înmiit — ascultă și aplauzele acestea, n'ai de ce să te rușinezi, nici de ce să înroșești.

Și »Academia maghiară« găsește de oportunitate să premieze — în timpurile noastre mai cu seamă — o astfel de operă. Marii oameni de literă și de știință, unde-și au scaunele lor și Schillerii, Kanții și Shakespearii magharilor, toți maghiarii echivalenți cu numele de mai sus — marii învățați ai instituției subvenționate și sprijinite și din

Mai alaltăeri fostul liberal, azi *kossuth-ist*, deputatul Baross János a cerut între altele, să se facă o lege în virtutea căreia averea (pământul) să nu poată fi împărțită între frați, ci fratele mai mare să moștenească tot. A cerut de asemenea măsuri împotriva românilor: noi să fim opriți adică a mai cumpăra pământ.

O năzdrăvănie mai mare nici chiar în Dieta ungurească nu se poate cere.

În ședința de Mercuri a Dietei a vorbit socialistul (ovreu) Mezöfi. A zis, între altele:

— Azi deja două milioane de jugăre de pământ e în mâna străinilor; aceștia nu mai vin să ocupe țara cu arma...

Zboray (întrerupând): Ci cu fluieră! (răsete).
Mezöfi: Jumătate din pământul țării este în mâna a 20.000 proprietari mari. Ar trebui desființate latifundiile (averile mari).

Zboray: Vorbește mai bine împotriva idivilor, pentru că aceștia au deja mai mult pământ decât magnații!

După cum vedem, petrec bine »părinții patriei«, și când îi ia gura pe dinainte, nimeresc să spună și câte un adevăr.

Pentru cultura română.

Expozeul lui Apponyi. — Vorbirea lui Goldiș.

— Ședința dela 14 Dec. a Dietei. —

Terminându-se cu discuția asupra bugă-tului agriculturii, în ședința de azi si-a ținut expozeul ministrul de culte și instrucțiune publică Apponyi.

După ce arată ce are de gând să facă pe teren bisericesc (să ușureze soarta bisericeii calvine, împărțind-o de însemnate ajutoare) și să ducă spre rezolvare autonomia bisericii catolice, trece la afacerile școlare. Arată că sunt mari greutăți la mijloc. În 1904 nu umblau la școlă 337.000 copii obligați de școală. Pe Alföld, între unguri deci, sunt o mulțime de sate fără școli. Ar trebui deci 4000 școli și 4000 învățători.

Sunt apoi de sport plățile învățătorilor, cea mai mică plată să fie de 1000 cor. Soarta învățătorilor de stat vrea s'o regu-

banii statului, deci ai muncilor mânilor, valahilor» ăstor canibali, laudă și încoronează o astfel de scriere, care, — să fim sinceri — pune toporul în mâna maghiarilor și le strigă în urechi: Da-ți, da-ți, că nu-i păcat!

Academie maghiară — te-ai încoronat pe tine însă-ți!

Nouă nu ne rămâne alta decât să însemnăm la răboj încă o dungă, care vrea să zică: »Academia maghiară premiază pe prim-redactorul Rákosi dela »Budapesti Hirnap« pentru un roman scris în contra noastră. Mai zilele trecute am însemnat, (vai, pentru a cătea oară?) presa, autoritățile, ministrii, casa țării ne batjocuresc. De ce să nu fie și Academia în societatea asta?

H A Z.

Intre ucenici.

— I.: Și cum trăiești cu domnu-tău?

— II.: Cu domnu? Bine! Numai cu doamna...

— I.: Ce-i cu doamna?

— II.: Cu ea trăiesc cam rău. Eu m'am săturat de ea, dar' ea nici odată nu m'a săturat pe mine.

Se cunoaște pe sine.

A.: Frate dragă, te rog împrumută-mă cu zece ane.

I.: Nici-odată!

I.: Și tu zici că-mi ești cel mai bun prietin eu is al doilea »eu« al tău?

I.: Tocmai așa, dar eu mă cunosc pe mine de aceea eu mie nici-odată nu mi-aș da nici crucer împrumut, iar' tu îmi ești drag ca mine sumi!

leze astfel, ca ei s'ajungă până la 2600 cor. plată.

Învățătorii confesionali vor primi însă ajutorul de stat dacă vor adopta programul de învățământ impus de guvern și cărțile aprobate, și dacă începând cu clasa a patra primară aritmetica, geografia, istoria și drepturile politice se vor predă în limba ungurească. (Aplauze prelungite.) Dacă școlile nemaghiare vor urma să formeze o cetate izolată în sânul statului, îndreptată împotriva năzuințelor statului, atunci noi nu vom căuta să ajutăm și să sprijinim această cetate, ci vom căuta s'o dărămăm. În luna lui Ianuarie sau Februarie voi prezenta un proiect de lege în care voi preciza condițiile în care vom da ajutorul de stat. Voi face politica mea față de naționalități în concordanță cu ideile desfășurate de contele Andrassy. Statul va căuta să facă cetățenilor de altă limbă cu puțință de-a învăța limba statului fără a-și neglija cultura lor națională.

Vorbește pe urmă despre desvoltarea azilurilor de copii (Kisdédovó), și spune că va înființa 50 de noi posturi de inspectori școlari. Școlile secundare trebuiesc cultivate în chip intensiv. Spune că planul pentru înființarea a celei de-a treia universități este gata, dar locul unde ea se va face se va arăta numai pe urmă. Va înființa o academie de pictură Toate chestiunile le va rezolvi în senzul național. (Aplauze prelun.)

Vorbirea lui Vasilie Goldiș.

Îndată după Apponyi a vorbit deputatul român Vasilie Goldiș. Întâi de toate face constatarea că în ministerul de culte afacerile confesionale sunt date în grija unor funcționari, cari nu cunosc treburile, nu cunosc firea și gândul neamurilor ale căror afaceri sunt chemați să le rezolve. Ar dori ca dintre trei milioane de Români ministrul să aleagă unul și să-l pună în fruntea secției afacerilor gr.-or. române din minister.

Arată că Românii gr.-or. sunt 1,738.896. Să vedem însă, cum ajută statul această confesie cu numeroși credincioși. Noi, românii, primim cu totul 200.000 cor. Ungurii reformați primesc însă 3 milioane, de zece-ori mai mult decât s'ar cuveni în raport cu numărul lor. Arată că archidieceza sibiiană primește 50.000 cor., dieceza Aradului 30.000 și cea dela Caransebeș 18.000. Va să zică o biserică mare românească abia primește cât li-se dă Ovreilor (cărora li-se dă 92.000 cor.) și mai puțin de cât li-se dă celor 68.551 Unguri unitari (acestora li-se dă 115.800 coroane ajutor).

Dupăce dovedește cât de exclusivi sunt Ungurii și pe teren cultural, își exprimă dorința să se dea și în Ungaria curs liber ideilor mari și generoase cari domină în apus.

În luptele naționale am fi scutiți atunci să se folosească împotriva noastră alte arme decât ale adevărului și științei.

Spune că îndeosebi instrucția dela universități lasă mult de dorit. Cu citațiuni din »Budapesti Hirnap« arată că universitatea a ajuns un fel de grad de unde profesorii încearcă a-și face carieră politică, intrând întâiu în Dietă și apoi d'acolo se îndreaptă spre ministere: spre secretariat de stat și chiar spre fotoliul de ministru.

Lovind fără cruțare în învățământul universitar, care trebuie reformat, și în profesorii d'acolo (despre cari numitul organ maghiar scrisese, că cel puțin a treia parte ar trebui dați afară), Markos Gyula strigă, că asta e denunțare înafară!

Președintele îl îndrumă la ordine și Goldiș continuă a biciui păcatele universităților maghiare și descrie nivelul coborât al celor ce es din aceste înalte școli cu orizont îngust.

Fiind că e vorba de a treia universitate, recomandă ministrului Apponyi orașul Arad. (Barabás întrerupe zicând: Asta o aprob și eu!) Orașul acesta, Golgota cu durerea sfântă, și așa a fost neglijat de guvernele trecute, cel puțin guvernul zis »național« să-i poarte grije.

Celelalte orașe în combinație (Pojonul, Kassa) sunt le periferie, Seghedinului i-s'au dat destule

(întreruperi: Da, statuia lui Tisza!), e rândul Aradului acum. Indică și locul unde să se ridice nouă universitate: în cetate, care va fi legată cu un pod de fer cu orașul.

Mai arată aglomerarea mare a ovreilor la școlile medii (unde formează 25%) și la universități (unde formează 55% din suma totală a studenților). Dacă asta așa va urma, să nu se mire nimeni de frecările confesionale, cari devin tot mai intensive.

Partidele maghiare au ascultat marea vorbire a deputatului român cu atențiune, iar deputații naționaliști au felicitat călduros pe colegul lor, care atât de norocos a deschis discuția la bugetul cultelor și și-a ridicat cuvântul în favorul confesiunii gr. or. române, și în general, pentru cultura noastră națională.

Discuția la Mesaj în România.

Răspunsul la mesaj s'a votat Mercuri în Camera fără nici o discuție. S'au făcut următoarele declarațiuni:

Declarațiunea dlui P. P. Carp. »Față cu starea sănătății suveranului, pentru a căruia grabnică însănătoșire adresăm rugi călduroase, opozițiunea conservatoare nevoind să turbure liniștea de care are nevoie suveranul printr'o discuțiune prin care parlamentul intră în contact direct cu coroana, nu va lua parte la dezbaterile adresei.

Respectuoasa rezervă ce ne impun împrejurările față cu Coroana, nu ne vor împiedeca ca la timp să discutăm toate actele guvernului.

Declarațiunea d-nului Em. Costinescu. »Țara trece printr'o grea încercare. Regele, suveranul iubit și glorios, pe care l'am văzut la muncă timp de patruzeci de ani, e bolnav. Adresăm rugi ferbinți pentru grabnica lui însănătoșare.

Opozițiunea liberală pătrunsă de grijă și respect față de Coroană, nu va lua parte la discuțiunea mesagiului, rezervându-și dreptul ca pe altă cale să-și exercite controlul seu față de guvern.

Răspunsul dlui G. Gr. Cantacuzino. Președintele conziliului a relevat prin următoarele cuvinte ambele declarațiuni:

»Unitatea manifestațiunii de respect și venerațiune către suveran, a căruia însănătoșare o dorește întreg neamul, dovedește iubirea și profunda venerațiune a tuturor fruntașilor politici față de augustul suveran, a căruia domnie de 40 ani a fost spre mărirea României. Iar pe de altă parte pune în evidență progresul îmbucurător al moravurilor noastre politice.

»Dacă suntem despărțiți după păreri politice, asupra ideii monarchice și a iubirii de patrie, suntem strănși astăzi toți românii la olaltă. Doresc ca exemplul fruntașilor politici să fie de folos luptru civilizație și progres și să înlocuiască pentru totdeauna luptele de incriminare, căci numai astfel putem merge spre glorie și mărire«. (Aplauze prelungite).

Ultime știri.

Primejdia preoților din Francia. Paris, 13 Decembrie. Papa a protestat la puterile europene, contra procedurii Franciei, față de biserică.

Toate autoritățile bisericești s'au mutat din localitățile lor și în biserică nu mai țin slujbă dumnezească.

După stările ce domnesc acum în Franța se prevede o luptă crâncenă.

Autoritățile statului pedepsesc pe toți preoții, cari vor îndrăzni să se roage lui Dumnezeu fără învoirea lor.

Disolvarea Reichstagului. Berlin, 14 Decembrie. În ședința de ieri a Reichstagului Bülov a vorbit 1 1/2 oră, căutând a îndupleca partidele să voteze bugetul pentru colonii. Centrul, liberalii și socialiștii au votat însă contra și astfel Bülov a rămas cu 5 voturi în minoritate. El s'a sculat atunci și a scos din buzunar decretul prin care împăratul disolvă Reichstagul. Agitație nemai pomenită a cuprins partidele.

Gronică teatrală

București, 20 Nov. v. 1906.

În sfârșit un premier.

Foarte, nu ar trebui să mă bucur de asta. Aci, un premier înseamnă de obicei căderea și atunci prima reprezentație e totodată și ultima. Ori, mai rar, înseamnă învingere, și atunci schimbă-ți capul în toată ziua, dacă nu vrei să nu fii lipsit de teatru, căci luni de zile n'o să cetești pe afișe altceva, chiar nimic, decât iară și iară aceeaș pieză, învingătoare, suportabilă și rentabilă. Așa s'a făcut bunăoară în stagiunea trecută: un sfert de an »Stingerea«, alt sfert de an »Manasse«. Altceva nimic. Și o crudă ironie, câtă vreme prăpădesc eu pe-aici, nici o singură dată nu vin la rând, să apuc a le vedea și eu.

Premierul de acum pare a fi norocos. Norocos în ce privește »sustinerea« lui de către publicul, care pe semne nu vine la teatru pentru a-și îndestuli un gust, ci pentru a afirma gusturile sale, ce-s cam mofturoase uneori. În ce privește valoarea lui absolută, nu se poate numi nici pe de jumătate așa de norocos.

Îl »chiamă« »Gemenii«, poem dramatic, și se mândrește a fi scris de un dl Teodor Dan Cercez. Infățișează o întâmplare misterioasă, de bazme, pe pământ românesc, cu figuri luate din istoria neamului nostru. Povestea-i asta:

În timpuri nehotărâte, pe locuri neștiute, era odată un tinăr și voinic Domn, înconjurat de strălucire, de iubire și de durere. Strălucirea îi venea dela supușii îndestuliți și dela mândria sa căruia toți bucuroși se închinau. Iubirea îi venea dela soția blândă dar cam trecută, pe care el nu o mai iubea, și dela o damă de curte (așa ceva o fi) la care el ar ținea cu mult mai multă inimă, dacă nu l-ar încunjura, precum spusese, și durerea, durerea după fratele său, gemen, un alter-ego al lui, a cărui prezență îi făcea mult năcaz, dar al cărui îndepărtare, acum de 10 ani, îi face și mai multă obidă. Jolea, așa se chiamă Domnul, are un dor nestăpânit pentru frate-so Micrai, un dor amestecat cu teamă, un dor fără căpătăiu și fără răspuns la întrebarea cauzală, — sentiment cât se poate de nehotărît. Și mai puțin plastică chiar fără vlagă, este situația, purtarea înlăturatei Domnița Rala, față de străina Ruxanda. Iși dă seamă de halul în care se află, noi însă așa de greu înțelegem ce vrea ea, și ce o îndeamnă.

În actul doi — scenăria tot așa de frumoasă — rătăciul alter-ego Micrai vine acasă, mânat de un straniu dor, plin de teamă, se întâlnește cu obidita Domniță, își destăinuiesc amândoi durerile inimii, și prin asemănarea-i fatală, plimbându-se cu Domnița, dă prilej Ruxandei să creadă că iubitul ei Jolea a părăsit-o, s'a întors iar la soția lui credincioasă.

Zbuciumata Ruxanda — în al treilea act învinează de moarte pe Jolea, tocmai când acesta, vestit fiind înainte, așteaptă cu neastâmpăr întâlnirea cu fratele seu. Inveninatul moare, iar Ruxanda, care nu știe nimic de taina gemenilor, văzând apropierea lui Micrai, crede că e năluca răzbunătoare a celui ucis, și la vedenia asta e cuprinsă de furiile nebuniei. (Scena cea mai frumoasă și zguduitor, admirabil interpretată de d-șoara Voiculescu.) În fața cadavrului, fratelui mult dorit, și Micrai cade mort. Lăsarea cortinei acoperă tot câmpul acesta de nenorociri fatale, ciudate.

Nu trebuie să fi istoric numai decât ca să poți spune cât de puțin are comun afară de forme, lumea asta cu lumea trecutului nostru. Și nu trebuie să fi numai decât dramaturg ca să poți spune cât de puțin concentrată, câtde puțin omească, este, și »firul roșu« cât de mult îi lipsește, pentruca să poată fi numită pieză de înaltă valoare dramatică, »Gemenii« scris de dl Cercez. Momentele adevărat dramatice, un șir tot mai des de schinteieri până la izbucnire, sunt înlocuite de întâmplare, de fatalitate și de tânguiri neputincioase, lirice. Nelămurirea, caracterizează pieza în toate privințele, și asta-i mare păcat. Are însă că-

teva însușiri — versuri frumoase, duioșia, jingașă, arătarea — cari suplinesc, până la un timp, celelalte calități, interne, pe scândurile unui teatru începător. Cum ar fi, de pildă, al nostru din Ardeal.

Este interesantă lupta ce s'a dat pe lângă această pieză. Critica a fost »cruțătoare« (și asta-i mai rău decât cruzimea!) față de ea, majoritatea publicului strâmbă din buze, nime nu-i entuziasmat și teatrul e totuși plin. Îl umple numeroasa elită bucureșteană, în care a intrat și autorul, și care face caz de solidaritatea clasei, dacă e vorba să se ajute la triumf o operă scrisă de unul de-al lor, fie și cu »barbar« subiect »național«. De tot interesant! De aceea pomeneam de gusturi, de mofturi și de afirmarea lor, în loc de îndestulare a celor »sufletești«.

Mai are un noroc piesa: Se reprezintă totdeauna după »Cărăbușii«, o traducere din franceză, comedie ușoară, care de trei luni de zile tot ține afișul — zugrumat. Abia după ora 12 scapă publicul.

Dintre actori, Ion Petrescu, o slugă bătrână credincioasă, și d-șoara Voiculescu, în scena arătată, sunt buni.

Va fi o lună de când o trupă italiană urmează cu executarea (pe ghilotin!) a celor mai renumite opere. Din când în când se mai adauge la ea câte-o celebritate (celebritate de afiș), încercându-se în chipul acesta a se ademini publicul renitent. Acesta, mai rău, dar tot mai vine — ca să aplaude cu înfeles pe cei câțiva români cuprinși nu știu cum și ei în trupa streină. Dacă nici acest fapt n'o să îndemne la înjghebură opera române, nu știu ce să cred despre noi.

S. Dan.

România Jună.

Primim următoarele spre publicare:

Viena, în 11 Decembrie 1906.

Onorat public Românesc!

De un timp încoace ne-a surprins puțin plăcut prin ziare, ba chiar și reviste unele observări nemeritate despre »România Jună« din Viena, cari ar putea eclipsa într'u câțiva vaza societății noastre câștigată prin o nobilă luptă de treizeci și opt de ani — dacă am mai întârzia cu lămurirea onoratului public românesc doritor desigur și de informații autentice în privința aceasta.

Câte nu le mai vorbește și lumea! Astfel se răspândise chiar fama, că în mijlocul nostru s'ar afla membri ai întrunirii academice »Bucovina« din Cernăuț, cari ar avea de gând să schimbe aparența societății noastre social-literare, introducând obiceiuri străine, sau chiar nelegiuirea de-a apuca sabia contra fratelui, și cari ar cuteza să profane umbrele lui Alexandri, Eminescu, Sion și atâtor alți mari români, cari și-au luat dela noi sborul și cari veghează ca cea mai sigură garanță asupra viitorului »României June«. De acești români dubioși cu tendinți particulare nu se află nici decum — și nici nu pot fi tolerați când-va în sinul societății noastre, care primește cu brațele deschise români din toate unghiurile, spre a le împărtași sacral foc al adevăratului românism, împlinind astfel în parte un vis de-al nostru. De-au fost mici divergențe de idei între unul sau altul, ceea ce nu e exclus între tineri emoționați, cu păreri și influenți diferite, acum a constatăm cu bucurie că spiritul nemulțămirii a dispărut cu totul în momentul când membrii doritori de pace și bună înțelegere și-au pus încrederea în oameni, în ale căror tactică și putere de cuvânt se razimă frățietatea dintre membri și apărarea lor în afară față de străini.

Cu vie satisfacție am putut saluta în seara din 9 Decembrie a. c. numeroasa colonie română din Viena, care a contribuit din reputeri la splendida reușită a primei conveniri sociale, căreia îi va urma tradiționalul din ajunul anului nou. Con-

sidere deci onoratul public aceasta ca o dovadă eclatantă, că »România Jună« e și acum la înălțimea sfintei ei chemări, propagând concordia între frați; căci colonia Română din loc formată din români cu nume cunoscut și trecere știe mai bine, ce se întâmplă la sine acasă.

Priviți deci, vă rugăm, cu aceiași ochi blânzi și încrezători spre noi! căci vom dovedi, că suntem tineri cu voință și entuziasm, cari vor sângera pentru același ideal — cu un gând și o dorință conform devizei noastre:

Uniți-vă în cuget,
Uniți-vă în simțiri.

Comitetul »României June«

Între cei-ce au dat știri despre »spiritul cavaleresc« ce domină pela societate, suntem și noi. Ne și simțim datori deci să arătăm de ce și pe ce bază. Și asta mai bine se vede din scrisoarea ce primim chiar azi dela corespondentul nostru din Viena, care între altele zice:

Intențiunea noastră, a celor puțini ce am trimis știrile respective în public, nu a fost însă aceasta, ca adecă să le dăm prilej să astupe totul, ci dimpotrivă: noi am voit ca pătrunzând acele știri la urechile oamenilor competenți, aceștia să-și ridice vocea lor contra acestor năzdrăvani duelgii.

Dl Popescu, care fusese un an student în Cernăuț și membru în soc. »Bucovina«, în decursul anului trecut a dovedit că-i primejdios din cale afară: în fie care zi aproape se auzea de bătăi între el și studenți români din soc. »Junimea«, pe cari îi provoca mereu. După aceea a venit încoace și s'a purtat relativ bine până la o discuție purtată cu dl Ghiță Pop în ziarul membrilor, care a sfârșit cu niște cuvinte vrednice de un academic și om cult, se înțelege: din partea d-lui Popescu. Anul trecut însă s'a ciondănit cu 3 membri »dubitând în demnitatea lor de a sta într'o soc. academică« — pe doi dintre ei i-a pus înaintea unui juriu și n'a putut dovedi acuzele.

După aceia a urmat duelul aceluiași Popescu cu vice-preș. soc. dintr'o pricină care atingea numai societatea. L'a și ciuntit pe acesta, iară când a venit să-și ia pedeapsa în plen, i-a băgat în boale pe toți, că-și va »trage consecințele« dacă va fi pedepsit. Așa deci n'a îndrăznit nime să propună pedepsirea, ori eliminarea acestui element de desordine din soc. Anul acesta, dela început a provocat iarăși la duel pe doi studenți români, iară secundanții lui pe alți doi și aceasta a umplut paharul, nouăni-s'a sfârșit cu răbdarea. Ținta noastră e să scăpăm de acest om cu care nu există bună înțelegere nici împăcare pentru care pledează membrii emeritați și onorari. El nu poate fi liniștit. (Am uitat să amintesc că tot anul trecut a venit în conflict cu dl Cuparescu de aici bațjocorindu-l într'o scrisoare și pe acesta) cu »chestiile lui de onoare« (se aninase de președintele din anul trecut), a zădărnicit ori-ce activitate în sinul soc. De aici veți vedea că nu am mințit noi cei ce am scos în vileag păcatele, ci vrem înlăturarea lor, nu astuparea.

Rugăm acum frățeste pe toți, să fie pace și să nu lase în societate stăpânire elementelor cari provoacă, căci de soartea societății toți sunt responsabili și nici »România Jună«, nici în genere, ori ce societate românească nu se încheagă prin cultivarea duelurilor, ci prin întrecere în munca înălțătoare culturală!

Din Valea-Almajului.

La 28 Noemvrie a. c. s'a ținut în Bozovici alegerea unui membru la congregațiunea comitetului nostru Caraș-Severin, din Lugos, pentru care scop de timpuriu stăpânii nostri se îngrijiseră

ZIEGLER AGOSTON,
(proprietarul firmei ZIEGLER FERENCZ),
bandajist academic, furnisorul curții regale, atelier de instrumente medicale-chirurgicale — UJVIDEK.

Pregătesc tot felul de instrumente medicale și de chirurg, mâni, picioare artificiale, preparate ortopedice, corsete, clistire, irigatore, injectoare pentru organele sexuale femeiești; cearșafuri de pat de gumă pentru copii și lăuze, perini cu aer comprimat, oale de noapte pentru bolnavi, mașini electrice, în sfârșit tot de ce au trebuință bolnavii, medicii, moașele, friseurii să capătă la mine cu prețurile cele mai ieftine.

La dorință trimitem prețuri curente franco și gratis.

ona nu s'a întâmplat nimic, aci s'au desprins zece vagoane dela tren. Cei din tren n'au băgat de seamă numai în gara Falcona au văzut lipsa lor. Cele zece vagoane an mers de sine o bucată de drum apoi s'au oprit pe linia deschisă. Cu un sfert de ceas în urmă a plecat din Ancona tot spre Roma trenul accelerat și cu o iuțea nebună deadreptul ar fi năvălit asupra celor zece vagoane.

Călătorii din vagoanele desprinse foarte înspământați au dat semnalul de primejdie și astfel au fost legate vagoanele și salvați ei.

O clipă mai lipsea și o groaznică catastrofă ar fi pus capăt acestei întâmplări. Așa cel puțin călătorii au mers cu tren accelerat la locurile de desnațiune.

— **Buni de legați.** »Erdélyi Hirlap« (dela 12 Dec.) a ajuns nu mai știm la al câtelea articol privitor la »uneltirile valahe« dela expoziție.

Cu cât scrie mai mult, cu atât se încălzește mai tare dl Barna Endre. Și, prin urmare, cu atât mai ales bate câmpii. Astfel, a ajuns să scrie:

»Nevrednicilor să li-se ia favorurile;

»Averile ce au răpit, în virtutea dreptului și dreptății să li-se confişte;

»Drepturile excepționale trebuie abrogate...

Toate acestea le scrie la adresa — noastră, a Românilor.

Nu e așa, că ziariști de aceștia sunt copți de casa nebunilor?!

— **Nebogatov înaintea tribunalului militar.** Tribunalul militar din Petersburg acum pertractează procesul lui Nebogatov, care a fost târât pe banca acuzaților deoarece ce în lupta maritimă dela Ciusima, s'a predat japonezilor. El a ținut o mișcătoare vorbire de apărare. Intre altele a zis:

— Eu am fost stăpânul vieții sau a morții, eu am fost sufletul întregii afaceri.

La hotărârea mea m'a îndemnat legea și a trebuit să cumpănesc, că oare situația noastră e de atare natură încât basat pe lege putem să capitulăm? Tunurile de pe corabia »Niculaj« nu erau nici de o treabă, »Orei« era sdruncinat și personalul de pe el era atât de obosit, încât abea putea să mai stee pe picioare, în »Senjadin« nu mai găsisai artilerie. Dușmanul a scufundat cele mai frumoase corăbii ale noastre și o zi am siat fără muniții în fața dușmanului, care trecea pe lângă noi, ca și când ar merge la paradă. Se zice, că câțiva ofițeri s'au împotrivit capitulării. Se poate. Fiește care ofițer e stăpân numai pe viața sa, eu însă aveam să mă îngrijesc de viața alor mai multe suflete rusești. Nu sunt slab de inimă aș fi putut să jefesc viața și a cincizeci de mii, dacă priin aceasta aș fi putut câștiga un folos cât de mic.

Dar în situația în care ne aflam, nu înțeleg ce ar fi putut fi motivul să constrâng la sinucidere atâta suflet de om. Dacă aș fi zis: Ivanov, să te sinucizi în apă, Petrov, împuşcă-te, Nicalaev, sfâșie-te în bucăți, s'ar fi supus, dar cu ce drept aș fi dat această poruncă? Eu singur am retras steagul, eu am dat semnul de capitulare. Vorbesc ofițerii de împotrivire. La aceasta zic, eu am fost comandantul, în mâna mea a fost puterea...

Nebogatov a vorbit cu glas tare, era convins că dreptatea e pe partea lui.

După el au fost ascultați matrozii. Unul a mărturisit, că Nebogatov după capitulare a zis următoarele: »Sunt sigur, că mă vor degrada de matroz, dar altcum n'am putut procede«.

Un ofițer a mărturisit, că tunurile rusești nu erau bune. Plumbii totdeauna exploadau înainte de vreme și astfel nu făceau nici o pagubă.

Sub decursul pertractării presidentul tribunalului îl agrăia numai: dle Nebogatov,

— **Concurs.** Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român va da pentru anul școlar 1906—1907 șase stipendii de câte 300 cor. din »Fundațiunea Ioan Petran« pentru șase studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj.

Cererile pentru aeste stipendii se vor înainta comitetului central al Asociațiunii din Sibiu (Nagy-szeben) str. Morii nr. 6, până la 1 Ianuarie st. n. 1907, însoțite de următoarele acte;

a) Certificat de paupertate și

b) Certificat de studiu (indat cu original s'au în copie legalizată).

Cei împărțișiți de stipendii vor fi oglițați a lua parte la masa studenților academiei din Cluj.

Cererile intrare după termenul de 1 Ianuarie 1907, nu vor fi luate în considerare.

Sibiul din ședința comitetului central al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, ținută în 6 Dec. 1906. Oct. Tăslăuanu, secretar. Iosif Sterca Șuluțu.

— **Alegere de învățător.** În frunțașă comună, Pilul-mare s'a făcut alegere de învățător, Dintre recurenți a fost ales cu totalitatea voturilor dl Teodor Leucuța, abs. și de teologie.

Felicităm pe noul ales și comuna ce a știut foarte bine chipsul, alegând vrednic urmaș în locul merituosului și neprihănitului muncitor, care a fost Ștefan Leucuța.

— **Școalele românești din Macedonia** s'au înscris până în prezent un număr de 500 fii de aromâni și peste 200 de fii de albanezi și turci.

La școala comercială din Salonic sau înscris pentru a urma cursurile primului an, 50 de elevi dintre care 45 sunt macedoneni, restul este naționalități.

Aceste cifre sunt destul de vorbitoare, pentru a arăta progresul ce-l fac școlile românești în depărtatele văi ale Pindului.

— **Cari sunt anii cel mai critici din viața omului?** Anii 1, 16, 32 și 54. Cea mai mare mortalitate e la vârsta de un an, după aceea natura acordă o pauză de 15 ani. Pe la 32 de ani se ivește iar o perioadă critică pentru sănătatea omului. Când ajungem la 54 de ani dăm din Sciila în Charybda.

Trecând din hopul acesta, avem șansa d'a ne îndruma pe calea vieții până la 80 de ani, d'unde incolo mortalitatea... scade!

— **Sgârcenia la femei.** Acest vițiu, cel mai urit dintre toate viciile, se găsește și la femei ilustre. Astfel soția lui Rossini era d'o sgârcenie chiar puchinoasă.

Lumea elegantă din Paris o cunoștea și cine venea în vizită la dânsa iarna, aducea lemne cu sine. Dacă se întâmpla ca să primească trei vizite, nu pune în sobă de cât lemnele dela două persoane, restul 'l rezerva pentru camera sa de culcat.

— **O lege de măritiş în America.** În Statul Lusiana s'a adus o lege în vârtutea căreia unui tinăr nu-i e permis să facă curte unei fete care n'a împlinit 24 de ani. În genere nu e permis să facă nimeni curte, dacă n'are intențiune de a se căsători. Un văduv care a trecut de etatea de 40 de ani, poate să facă curte unei fete de 18 ani.

Copii născuți din căsătoriile încheiate conform legii sunt crescuți de stat, în cas de sărăcie a părinților lor.

— **Căsătorie americană.** »America« scrie: Dr. Wilburn Buzel, dentist și totodată organist la biserica Methodistă din Port Clinton, s'a căsătorit mai zilele trecute într'un mod de tot galopant.

Pe când cânta la orgă serviciul de seara, ti veni de odată gustul să se insoare. Serviciul era aproape pe terminate, când Ruzell, spre uimirea celor de față, se cobori dela postul său, prinse pe o domnișoară de braț și hai cu ea la altar. Au cerut se fie cununați, ceea-ce s'a și făcut fără întârziere.

Curios este, că organistul numai o singură dată a mai văzut pe mireasa sa cu doi ani în urmă. Din întâmplare a zărit-o acum în biserica și nici una nici două îi șiopti să se căsătorească amândoi. Domnișoara s'a învoit și imediat s'au și cununat.

În timpul cununiei a cântat publicul present, căci organistul era sub cununie.

— **Antidol** este medicamentul cel mai bun contra durerii de cap, migrenă, trocnă. Pentru efectul admirabil a fost premiat la expoziția de igienă din Paris, Londra, Berlin și Bruxelles cu medalia de argint. Medicamentul nu trebuie beut, ci pe palmă pus și sorbit. O sticlă de Antidol costă 120 cor. Se capătă în toate farmaciile și în laboratorul chemic a lui Vilmos B. Debreczen.

— **Nefericire.** Pentru cine e robit cu totul de patima beției, un medicament neîntrecut, ce poate să-l împiedice și desvețe dela aceasta patimă distrugătoare și omoritoare de viață prețuește foarte mult. Atragem atențiunea asupra inseratului farmacistului Frankl Antal din Seghedin, ce-l publicăm sub titlul »Am fost bețiv.«

— Când încărunțește părul sau barba să întrebunzezi Restorer-ul de păr alui Balla. Detalii vezi la inserate.

Sunt puține dame, cari n'au să mulțumească vecinice or frumuseță fața moale și curată, cremei de vioarea alui Balla, ce în trei luni seceră cele mai admirabile rezultate. Sute, mii și mii, de epistole de recunoștință. Prețul unui borcan 1 cor. Deslușiri între inserate.

Contra tusei, petelor de ficat și respirație grea cel mai sigur medicament e sirupul de munte pentru piez a farmacistului Balla. Efect sigur, recomandat de medici. Descrierea adevărată între inserate.

La umflături din degerare sau la alte boli provenite prin înghețare cel mai sigur medicament, ce alină și vindecă e alifia contra înghețării alui Balla. Prețul unui borcan 1 cor. Detalii între inserate.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minorităților).

— **Nu mor porcii** nici nu se îmbolnăvesc dacă se întrebunzează pravul pregătit de farmacistul Kun István din Hajduszovat De aceea se nu pregete nime a cumpăra acest prav. Mai pe larg între inserate.

— **Nu-i nimeni bolnav**, dacă întrebunzează balzumul regesc renumit al farmacistului Gross Nagy Ferencz din Debreczen, ce vindecă pe oricine de dureri de cap, podagră, dureri de dinți și de șele.

— **Săpun de vioarea de Parma.** Sub această numire de căți-va ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem așteptă, ca publicarea mare să nu întrebunzeze acest săpun, numai că să-i tindă mână de ajutor pregătitului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil. 3 bucăți cor. 20 fil. Pregătește: Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă. Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Vojtek și Weisz, Lugos în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

Convocare.

Toți aceia, cari au subscris acții pentru banca »Astra«, ce să înființează în Sasca-montană, sunt invitați și pe aceasta cale

adunarea generală de constituire

ce se va ținea ie 27 Decemvrie st. n. 1906 la 10 ore a. m. în Sasca-montană, — următoarea ordine de zi:

1. Raportul membrilor fondatori despre rezultatul subscrierilor acțiilor și asigurarea capitalului social.

2. Hotărârea asupra înființării societății capitalul asigurat prin subscrieri.

3. Stabilirea și votarea statelor societății

4. Denumirea direcțiunii din partea membrilor fondatori și alegerea comitetului de revizuire, pe timp de 3 ani.

5. Darea absoluturului membrilor fondatori.

6. Eventuale propuneri.

Sasca-mont., la 10 Dec. st. n. 1906.

pentru membrii fondatori

Dr. Vasile Meșter,
advocat.

Convocare.

»Găvoșdiana« institut de credit și societate avans în Ianuarie 17 1907 d. p. la orele 4 ținea în localitățile institutului din Găvoșdia

Adunare extraordinară.

Obiecte:

1. Raportul anual al direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.

2. Votarea absoluturului.

3. Desființarea institutului de credit și societății de avans »Găvoșdiana«.

4. Autenticarea protocolului.

Găvoșdia, 15 Dec. 1906.

Alexandru Drimba,
prim-contabil.

Alexandru Murăș
dir. executiv.

Economie.

Arad, 15 Dec. 1906.

Scumpetea traiului.

(e) Scumpetea traiului, și în deosebi scumpetea de carne, este o chestiune actuală și negreșit foarte însemnată. Regularea acestei chestiuni întinpină, în unele țări, mari greutate. În afară de Ungaria numai în două țări s'au urcat prețurile pentru carne la sume cu totul neobicinuite: în *Austria* și *Germania*. În aceste țări din apus, se țin întruniri publice strălucite spre a discuta scumpetea de carne; la noi, în Ungaria mai aproape de orient, și în această chestiune economică nu se face aproape nimica nici din partea publicului, nici din a stăpânirii.

Unele ziare maghiare încep a se agita și a critica fără multă cruțare purtarea guvernului, căutând să expună motivul adevărat, pentru care prețul cărnii, în loc d'a scădea, crește fără încetare. Un ziar din cercurile comercianților, după ce constată, că guvernul unguresc, în părinteasca sa îngrijire, n'a făcut nimic în interesul reducerii scumpetei de carne, arată cauza acestei nepăsări fără păreche, zicând, că actuala stăpânire, care se numește pe sine *stăpânire națională*, este totodată și *agrară*. Tot ce atinge cătuși de puțin interesele agrarilor, rămâne în al doilea plan. »Dacă deschidem granița și dăm intrare carnei proaspete din *Sârbia*, sau lăsăm să intre vitele din *România*, și dacă restrângem exportul... modalitățile acestea vor produce neapărat o micșorare a prețurilor.»

»Dar firește — continuă aceeași foaie — mai bucuos să sufere lipsă sute de mii din populațiunea săracă; mai bucuos să emigreze, în urma scumpetei enorme, elementele cele mai capabile de muncă, luând drumul Americii, — numai punga magnaților agrari să nu pătimească; aceasta e astăzi în Ungaria drept, lege și dreptate.»

»Germania, Austria și Ungaria sunt singurele țări în Europa, ba am putea zice că în lumea întreagă — în ce privește scumpetea de care vorbim, »câci numai în țările acestea au luat agrarii astfel de măsuri, care să împedice importul vitelor din străinătate.»

Ca să arătăm mărimea prețurilor și deosebirile ce există după orașe, dăm și noi câte-va date mai jos. Și adică:

În toamna acestui an prețul cărnii de prima calitate (boi îngrășați), pentru o sută de kilograme era în:

Paris	108	mărci,
Londra	92	
Rotterdam	126	>
Copenhaga	120	
Chicago	92	>
Viena	150	
Berlin	172	>
München	182	

În Chicago din America, în Londra sunt prețurile cele mai ieftine, iar în Viena (firește și în Ungaria) și în Germania avem prețurile cele mai urcate. O scădere ar urma îndată ce s'ar modera taxa vamală pentru import. În Germania se ocupă deja guvernul cu afacerea, și e vorba să se deschidă granița către Olanda, Franța și Belgia.

E poate de interes, să știm că Londra cu șase milioane de locuitori e în stare să-și îngrijească trebuințele fără nici o pedecă, și

să vândă carne în abundență, kilogramul cu 27 (douăzeci și șapte) de creițari; — la noi prețul e întreit și împătrit...

Intr'un articol apărut de curând în »*Tribuna*« s'a accentuat, că se găsesc unele substanțe vegetale și animale, care pot înlătura nutrirea cu carne. Substanțele acestea n'au decât să conțină *albumină*. Așa sunt bunăoară: *orezul*, *lintea*, *fasolea*, *mazărea* dintre cele mai nutritive; tot asemenea de favorabile din punct de vedere al conținutului albuminos sunt *ouăle* și mai ales *brânza*.

Vegetarianismul prudent nu este prostie. Capacități medicale ne asigură, că două dintre cele mai răspândite boale, și anume: *arterioscleroza* (împetirea vaselor ce duc sângele dela inimă la celelalte părți ale corpului) și *inflamațiunea mașului orb* (gros) (*Blinddarmentzündung*) — o boală foarte modernă — sunt pricinuite tocmai prin mâncare de carne. — Cel ce se abține dela consumarea zilnică a cărnurilor și se deprinde cu o alimentațiune, unde partea principală o formează ouăle, brânza, vegetalele, acela lucrează în interesul sănătății sale și a bugetului său.

Oamenilor cu profesiune sedentară totdeauna li-se poate recomanda un vegetarianism exclusiv. Cine încearcă, n'are să se căiască.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta,

Cota oficială pe ziua de 14 Decembrie.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (100—kg.)	7.40—7.41
Secară pe 1907	6.57—6.58
Orz pe 1907	7.40—7.41
Cucuruz pe 1907	5.17—5.18

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907	7.42—7.43
Secară pe Aprilie 1907	6.59—6.60
Orz pe 1907	7.47—7.48
Cucuruz pe 1907	5.19—5.20

Poșta Administrației.

Stefan Cărăbaș, tomani, Bobda. Am primit 2 cor. pe sem. II. 1906.

Nica Suciului Nică, Kuvin. Am primit 2 cor. pe sem. II. 1906.

Stefan Honia, Brazova. Am primit 4 cor. ca abonament până la Iulie 1907. Poeziile dacă's de publicat, publicăm bucuos.

Ioan Buică, Steelton Pa. Abonamentul în America pe un an e 10 cor.

Nicolae Cătană, Halmagiu. Abonamentul e plătit pe întreg anul 1906.

Pavel Pupu Cacova. Am primit 2 cor. în abonament până la 1 Ianuarie 1907.

Vasilie Sârbu, Sasca. Am primit 2 coroane în abonament. Ziarul și-l trimitem și mai departe.

Nicolae Rachici, O-Rusova. Am primit 2 cor. Abonamentul e plătit până la 15 Iunie 1907.

N. C. Valea-bulzului. Am primit 10 cor. ca abonament până la 1 Ian. 1907.

V'am luat și pe Dvoastră în șirul abonenților la opul »Cantorul bisericesc.«

Ilie Brindas, Kéteghháza. Am primit 2 cor. până la 1 Ianuarie 1907.

Redactor responsabil Sever Bocu.
Editor-proprietar George Nichin.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei»

Românii din Bosnia și Hertegovina în trecut și prezent.

Comunicări făcute »Academiei Române» în ședința din 19 Noemvrie 1904. Adăugate și întregite de Isidor Ieșan.

Se poate căpăta cu prețul de 1 C. 50 f.

Plus 10 fileri porto.

KUN JOZSEF,

giuvaergiu și orologier

ARAD, piața Andrássy nrul 17.

Atragem atențiunea publicului aradan și din provincie a cerceta

Prăvălia mea de juvaericele,

care pentru sezonul Crăciunului e asortată bogat cu articoli de briliant, diamant, de aur și argint.

Fortăre de a cumpăra eschisă!

Prețuri fixe și moderate

Cerând încrederea și spriginul onor. public rămân cu stimă :

KUN JOZSEF,

Oroloage Precisions de buzunare.

ANUNȚ.

Se caută 2 calfe de cojocar, cât de cu grabă să se adreseze. Indată poate căpăta de lucru, în lucrătorea tinărului maiestru Aurel Gojan, cojocar în *Poiana*. u. p. *Karánsebes*.

Am fost bețiv în totdeauna pânăce n'am folosit medicamentul contra beuturii alui Frankl Azi mă în torc cu scârbă dela ori ce beutură spirituasă. K. M. casa p. Acest medicament n'are nici gust, nici miros. Se poate pune în ori și ce beutură spirituasă. Sănătății nu-i stricăcios. Un flacon întreg 5 coroane. Acest medicament nu se poate procura și nu se poate căpăta nicăiri, decât în farmecia lui

FRANKL ANTAL
(Szeged, Felsőváros nr. 20)

DE UNDE SE CUMPERE FIE-CARE ROMÂN?

Hotărât, că numai dela comerciant român! Un comerciant român avem în Arad:

== Cornel Santo ==

În a cărui speorie la »COȘNIȚA CU ALBINE»

din strada Deák Ferencz nrul 23

se pot căpăta articoli proaspeți de tot soiul. Poate servi cu cafea de cea mai bună calitate, de 2 soiuri. ZAHĂR, RUM de CUBA și JAMAICA, diferite soiuri de ceai, toate aceste pe lângă un serviciu prompt se pot căpăta pe lângă cele mai favorabile prețuri. Tot asemenea petrolul veritabil de America. — Despre adevărata a celor sus zise, se poate convinge fie-cine deja la o cumpărare cât de mai mică, deci cu stimă cere spriginul Românilor

Cornel Santo.

„Laboratoire Cosmetique Matilde“

Contra catherelor cele mai invecchite a le **ofticeii,**

mai folositor e decât ori și ce altele siru-
pul de brad Castillio. Alina tova, in-
cetează asudările de

47 Kigr. cântărea
dl Dr. Gera Attila din Volo-
sánka, rare din tubercu-
losă s'a vinderat prin siru-
pul de brad Castillio și de
sirupul Hypophosphat

s'a Ingrășat de 120 Kigr.

peste noapte, paten-
tează apetitul bolna-
vului, incetează scui-
parea de sânge. Pre-
țul unei sticle 2 cor.
40 fil. In easuri de
tot grave și pilulile
„Guajacolin“ o
cutie 4 cor.

Pentru anemici,
femei în galbi-
nare, pe cari li
doare foarte mult
mijlocul spatelor,
cărora le slăbesc pu-
terile la un loc u
bagatel, pe cari con-
secvent li doare ca-

pul slabilor, cari doresc că se ingrase și in-
rească. cel mai bun medicament e „SYR
HYPOPHOSPH. Co KUN“, recomandat
de mai mulți medici. O sticlă 2 cor. 40 fil.

Epistole de recunoștință în schimbul tim-
breior de trimetere pot da ori și cui.
Iată câteva:

On. Dn Kun István în Hajduszovát. Sirupul de
brad Castillio al D-tale a folosit foarte ficei mele
bolnavă de consumțiune, rog cu reînțoarcerea poștei
încă două sticle. Nandrassy D. Mihály, preot, com.
Gömör, Restér, u.p. Ochtina.

On. Die! Lucrurilor publicate în ziar nu le-am dat
crezământ până acum, dar de când am comandat dela
D-ta sirupul Hypophosphat, recunosc că și în
cenusă se găsește mărgăritar. Ori și cui pot reco-
manda cu conștiința liniștită medicamentele D-
voastre. — Dzeu să te trăiască, ca să poți lucra
pentru binele omenimei etc. Alexandru Gera,
preot gr-or., conducătorul domeniului episc., Beiuș.

Fără mercuriu și plumb! Nesticăcios!

Doamnelor!

Dacă doriți o față curată, fru-
moasă și ramena să-ții delat-
turi pistrui, petele de ficat,
so întrebuințați

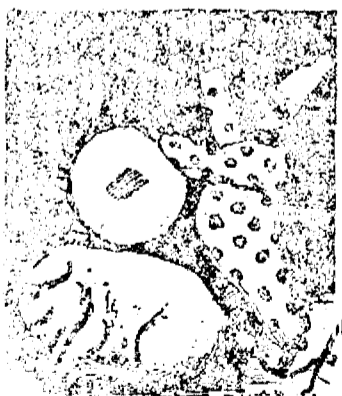

CREMA-ALIFIA-
SAPUNUL PUDRA MATILD
1 coroană.
1 cor. 60 f.
80 fileri.
1 coroană.

Dacă nu folosește, prețul se retrimite!

Nu mai mor porcii!

Pravul de porci (scutit prin lege și sprijinit pe
stat) este o invenție epocală
pentru economii. Cine o în-
trebuințează după îndrumă-
rile prescise: porcul scapă
și de boala cea mai pri-
mejdioasă și că cele scrisă
nu formează reclamă, mă
îndătoresc se dau prețul
pentru fiecare porc mort, da-
că întrebuin-
tând acest prav, porcul totuși o murit. — O
cutie 2 coroane.

Se capătă

la farmacistul KUN ISTVÁN

laboratoriu de medicamente cosmetice
„Laboratoire cosmetique MATILDE“ (intemeiat
după modelul celui din Paris la 1895 în Budapesta)
HAJDUSZOVÁT 3a (lângă Debreczen).

ANUNȚURI

primește pe lângă prețuri moderate
Administrația »Tribunei« din Arad.

Inoire estravagantă
LA CUSUTUL DE HAINE

St. Doamnă!

Înainte de Ți-ai coase haine, fă o încercare
la mine, Voi arăta onoratului public
de dame, că pe lângă preț ieftin, încă se
poate săvârși lucru cu gust, elegant și fin.

Cusutul:

- Unui fason întreg 5 fl.
- Un costum 7 fl.
- Costum negligé 2 fl.
- Blous 2 fl.

Cu deosebită stimă

ÖZV. PERIN MIRONNÉ,
strada Kossuth nr. 68.

P. J.

Avem onoare a anunța prea on. public și
mult stimatilor nostri mușterii, că din cauza mă-
ririi chiriei ne-am mutat pravaia, care am av-
vut-o mai mult de 25 de ani în Piața Andrassy
nr. 20, în palatul Fischer Eliz.

în strada Jozsef főherczeg nr. 11.
casa MULLER (colț cu strada Karo ină).

Din cauza, că avem un local închiriat cu
mult mai ieftin ca cel de până acum suntem în
plăcuta poziție de a servi pe on. noastră cliență
cu prețuri și mai convenabile ca până acum.

Atragem atențiunea prea on. public asupra
firmei noastre, asortată bogat cu toate cele de
lipsă și îl rugăm să ne onoreze cu vizita lui
prețioasă și a ne însărcina cu binevoitoarele lui
comande și semnăm

cu cea mai mare stimă:

Kilényi C. és T-sa

»La plumbul vânăt« — József főherczeg-ut nr 11.

INTEMEIAT LA 1850.

PIANE

Între plăcerile vieții familiare, fără îndoială se
ține și pianul, ce în magazinul meu găsește în
forme noi, dela 700 cor. în sus, iar cele folo-
site dela 200 cor începând.

Folosirea de
pian, pe lună 8
cor. Locuirea pi-
anelor în pro-
vincie și în loc o
îndeplinesc prin
ajutantul meu
de specialitate.

CLAVIER & HARMONIUM
Kauf- Verkauf-
TAUSCH & LEIH-ETABLISSEMENT
J. KRISPIN ARAD

În biblioteca mea de împrumutare
în care se găsesc opuri literare în limba maghia-
ră, germană și franceză în cel mai mare schimb
Prețul de cetit pe lună 1 cor., iar după volum
8 fileri.

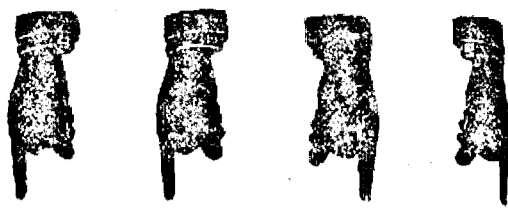
KRISPIN JÓZSEF

ARAD, Deák Ferencz-u. 28.

La administrația »Tribunei« să află de vânzarea
următoarele cărți:

- „La Roma“ de Russu Șirianu Cor. 2 — plus 10 fil. port
- „Povestiri și schițe“ de S. Secula 1.— „ 5 „
- „Nucle“ de Emil Zola Cor. 0.40 „ 5 „
- „Școlarul declamator“ „ 0.50 „ 5 „
- „Stropi de roasă“ „ 1.— „ 10 „
- „Aur“ Const. Hodos „ 1.50 „ 10 „
- „Telegrama“ farză în 3 acte „ 0.80 „ 8 „
- „Amicul Poporului“ T. Vuiculescu „ 1.— „ 10 „

Tipografia George Nichin, Arad.

GROSZ NAGY FERENCZ

farmacie și laborator
de articole cosmetice

DEBRECZEN, colțul străzii Ș

recomandă cele mai renumite medicamente ale sale.

132 de ani cu bun renume!

Hajdusági
Bajuszpedró.

Pomadă de mustață
DE HAJDUSÁGI!

Mustața e frumoasă
dacă întrebuințați

pomada Hajdusági

cea mai bună pentru creșterea și potrivirea muș-
telor, pregătită din materie neunsuroasă. Efect
se vede foarte iute și cu siguranță. Scutiți
lege. Un borcan 50 fil. Prin poșta se trimite
3 borcane cu 2-15 Cor. Pe lângă rambursă gra-
tuită.

Mai mulți de o mie de medici renumiți
comandă și comandă pacienților

Balzumul reșesc

contra podagrei și a reume
recunoscut mai bun medicament de
treaga lume.

O sticlă 2 cor. în provincie 2 cor. 50 fil. 3 sticle 6 cor. 65 fil.
lângă rambursă gratuit. Medicament îngăduit de către ministrul de interne

CREMA FÁY.

O mare bucurie poate fi pentru dame, că am
inventat un medicament, unicul, ce nu-i strică
pielea feței.

Știind că toate alifiile de până acum pentru înfrumusețarea feței
stricăcioasă, după multă străduință mi-a succedat, se inventez un mede-
ment nesticăcios. Nu conține mercuriu, prin urmare:

- Crema Fáy deațătură ori ce beșicătură, peciugini și
ce pată.
- Crema Fáy face să dispară sbârciturile, fața pielii o face
fină și mai curată.
- Crema Fáy nu conține nici plumb nici mercuriu, și
nu e stricăcioasă.
- Crema Fáy nu conține materii unsuroase, e în formă de spu-
cu miros plăcut și nu face să lucească fața.
- Crema Fáy se poate folosi și ziua, deoarece nu conține
soare și suplinește bine pudra.

Un borcan de CREMA FÁY 1 cor. Săpunul Crema Fáy, regele
punurilor de toaletă: 1 cor.

Pudra Fáy întrebuințată cu crema cu tot redă feței o culoare
frumoasă, purpurie. O cutie 1 cor.

Pentru sulemenirea feței corespund trei culori, de
și rosie închis nrul 18, deci la comanda rog să vă provocați la număr.
Acestea alifi sunt atât de naturale, încât ori cine le poate întrebuința
se observa însă. — Un borcan 4 cor.

Apă de pistrui. Cel mai bun medicament pentru delaturarea
culoare curată, și nu-i stricăcios. Prețul unei sticle 1 cor. 20 fil. Săpun
de fiară pentru aceasta apă 80 fileri.

Medicament pentru vopsirea părului în culor
brunet și negru. Efect la moment. O singură vopsire e îndeajuns, ca
răl sau mustața o lună să aibă culoarea ce-o dorește. Nu înapreste
rul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor.,
e de ajuns pe un an întreg.

Picturile Senega pentru piept. (Contra tusei și
deosebi pe vremea, când e noros mulți sufar din tusa, respirare ne-
gultată, astmă, nădușeală etc. Aceste boale il isionese pe om în
grad, că de multeori abea poate să doarmă, asudă, are dureri de
spate. De toate acestea se poate mântui ușor, dacă întrebuințează Pic-
turile Senega pentru piept. Prețul unei sticle 1 cor. 40 fil.

Blenorrhin este cel mai bun medicament pentru boale venerice
atât la bărbați cât și la femei. În o săptămână
deplină însănătoșare chiar și la morburile vechi. Mare discreție
pe din afară cu inscripție »Coloniale«. Prețul unei sticle cu cele necesar
ce ajunge se vindece pe femeie sau bărbat, 3 cor. 50 fil.

Pilule Resanguin, unicul medicament în caz de neregularitate
de acest soi. Înceată durerile, la dureri ascunse și la răci-
de borcan 2 coroane.

Picături indiane pentru dinți alui NAGY. Frecăță
gingivalele cu ele, da-
rerile de dinți provenite din ori ce cauză, încetează la moment. O sticlă
70 de fil.

FARMACIA
GROSZ NAGY FERENCZ
DEBRECZEN.

La toate comanda le livrarea se face cu reînțoarcerea poștei
în întreaga țară.

Expositură în Toracul-mic.

Filiată în Buziaș.

„TIMIȘIANA“

instituit de credit și economii
societate pe acții în Timișoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.000.000.
Capital de fond Cor. 560.000. Fond de rezervă Cor. 150.000.

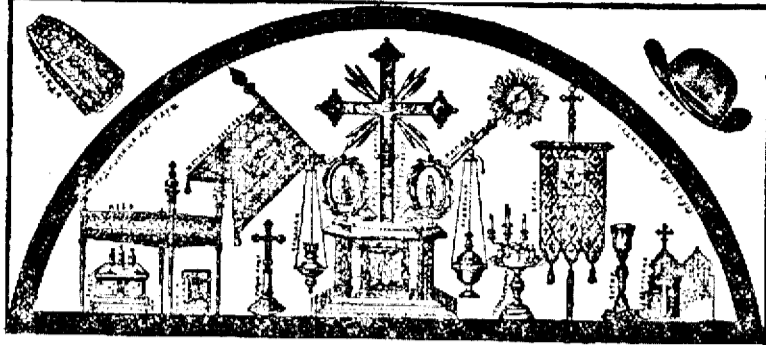
Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 4 1/2 %, după depuneri peste 20000 cor. cu abdicere de 90 zile 5% interese neto. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica și se plătesc fără abdicere. Depuneri și ridicări se pot face pe cale postală. și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6%—8% interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare precum și amortizaționale în modul cel mai culant.

Direcțiunea institutului.

VRANITS & TAUSCH

„La crucea de aur“

în NEOPLANTA (Nensatz), strada Dunării (Donau-Gasse).

Recomandă în binevoitoare atențiune a prea onoraților Domni preoți și comune bisericești magazinul său bogat de recvisite bisericești, ca

feloane, steaguri, cruci, ripide, candelă, cadelnițe

balдахine și icoane sante.

Mare atelier pentru pregătirea de iconostase, tronuri, străni, amvoane, sfesnice dela simple până la cele mai scumpe.

Institut de auritură artistică

pentru auritura de iconostase, tronuri, cadre și tot felul de ornamentică bisericească, cu prețurile cele mai avantajoase.

— La cerere catalog ilustrat se trimite gratuit. —

Frumsețea feții.

Pentru înfrumusețarea și ținerea în curat a feții, și cu deosebire pentru îndepărtarea multor rapori, adică contra bubușorii, peșuginei, pata de soare, tărății sau mătreții și contra altor urciuni de față cea mai bună medicină ie ce urmează:

Fiecare femeie trebuie să fie în curat cu aceea că fața iei e unsuroasă sau uscată și după aceasta să folosească medicina, dupăcum pretinde natura feții.

La fața uscată recomandăm:

RUMENEALA DE RUSANDA

pe lângă aceasta cu efect plăcut și probată cu eminentă:

APA DE FAȚĂ RUSANDA.

Iar la fața unsuroasă întrebuințat cu eminent succes:

CRÊME DE FLOAREA SOARELUI

și PRAVUL DE MANDULĂ AMARĂ.

La copiii mici contra așa numitului spurcat „POMADA RUSANDA“ să întrebuințază, carea până acum s'a dovedit de eminentă.

Cu un cuvânt medicinile aceasta ocupă primul loc între medicinile de casă și pentru aceea tuturor sunt recomandabile.

Prețul:

Rumeneala de Rusanda 1 Cor, mai mare 1'80 | Crème de floarea soarelui . Cor. 1'—
Pravul de mandulă amară . Cor. 1'60 | Apa de față Rusanda . . . „ 1'60

Pe lângă trimiterea înalate a banilor sau cu rambursă postală trimite ori cărui medicinile.

Din RUMENEALA DE RUSANDA mai puțin de 2 catine à 1 Cor. nu trimite. Megustorilor cari voesc să se ocupe cu vinderea acestora, dau cesiune.

Susamblutitele medicinile se pot procura numai la

Vasa Mijin apotecar în Melencze (Torontál).

Desfacere definitivă!

Cu învoirea autorităților publice
se face

desfacere Definitivă

în marele magazin

de pânză și de modă bărbătească
și femeiască a lui

Masztig Pál

ABAD

Andrássy-ut nrul 22.

Cimbale

cu aparat intern de oțel, cu ton fermecător de frumos, cu ajustament plăcut liferează pe lângă rate și cu bani gata

fabrica de instrumente muzicale

a lui
VARGA ÁRPAD

MAKÓ

(Lădița de postă nr. 31)

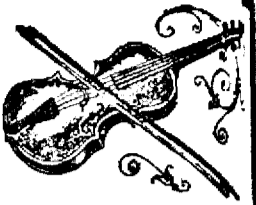
Preț curent mare și ilustrat se trimite gratis și franco.

Cel mai bogat magazin pe câmpie pentru instrumente muzicale e a lui

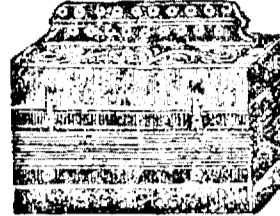
BRAUN IÁNOS

pregătitor de instrumente muzicale

SZEGED, Strada Kárász nr. 7.

Unde se pot căpăta pe lângă prețurile cele mai moderate cele mai bune **violine, celo, gurdune, braci** (violina secund) și **strune** și mai departe **clarinete, harmo-nice.**

Reparări se efectuează artistic și în modul cel mai grabnic posibil.

Trimitem gratuit cataloage ilustrate în limba maghiară și germană.

Cine e bolnav!!

Oleul-Reuma de Băile-Eren-lano a lui **Dr. Arányi** foarte renumit, ce n'ar trebui să lipsească din nici o casă necondiționat și cu siguranță vindecă

reuma, cursoarea și podagra.

E recomandabilă la durere de mână, spate, pept, șele, lovitură, silă, scrântitură, durere de urechi, tuit de urechi, durere de cap și dinți. Provăzut cu îndrumare pentru întrebuințare punctuală. — Prețul unei sticle 2 coroane. Sticlă de probă 1 coroană. Să fim de băgători de samă la numele lui Dr. Arányi! Ori ce altele sunt falsificări tendențioasă. — Se poate căpăta numai la pregătitorul:

Farmacia BALLA SÁNDOR, Hódmezővásárhely, Fő-tér.

La comande prin poste pentru expediție și ladă se compută 40 fl. La comandă mai mare de 6 coroane pachetarea gratuită și pachetul se expediază scutit de cheltuială în caz de trimitere înainte a sumei.

Firele de păr cărunt

și redobândesc adevărata culoare dacă în trei zile întrebuințăm

RESTORER-ul de păr a lui BALLA

Garantez pentru nevinovăția și efectul ce-l are. Prețul unei sticle 2 cor., sticlă de probă cor. Să ne ferim de imitațiuni. Se poate căpăta la pregătitorul: Balla Sándor, farmacist în Hódmező-Vásárhely.

Dame!

Frumseță vecinică!

putem dobândi, dacă întrebuințăm **Crema de vioarea (bolyka)** a lui Balla. Dintre toate mijloacele cosmetice de până acum acesta e unicul cel mai remarcabil, renu-mit și premiat. **Redă frumseță uimitoare**, albă strălucitoare. Ori-ce infecțiune a pielii, pistrui, bube, pete de ficat etc. dispare. Probați și vă veți convinge. — Un borcan de **Crema de vioarea** a lui Balla unsuroasă pentru întrebuințare sara 1 cor. un borcan de **Crema de vioarea** de a lui Balla uscată, pentru întrebuințarea ziua 1 cor. O sticlă mare de apă pentru față 1 cor. Pudră în culoare albă, roză și galbenă, prețul 1 cor., o bucată de săpun 60 fl. **Balla Sándor, farmacist Hódmező-Vásárhely.**

Alifia
contra înghețării

a lui BALLA e cel mai sigur mijloc contra degenerării, chiar și în cazul când e vechiu, se poate întrebuința cu efect. Alină durerea la moment. Umflăturile provenite din înghețare, le vindecă după o întrebuințare mai îndelungată. Prețul unui borcan provăzut cu întrebuințările necesare e 1 coroană.

Se poate căpăta numai la pregătitorul — **BALLA SÁNDOR,** Farmacist Hódmező-vásárhely.

Față frumoasă!

de până acum acesta e unicul cel mai remarcabil, renu-mit și premiat. **Redă frumseță uimitoare**, albă strălucitoare. Ori-ce infecțiune a pielii, pistrui, bube, pete de ficat etc. dispare. Probați și vă veți convinge. — Un borcan de **Crema de vioarea** a lui Balla unsuroasă pentru întrebuințare sara 1 cor. un borcan de **Crema de vioarea** de a lui Balla uscată, pentru întrebuințarea ziua 1 cor. O sticlă mare de apă pentru față 1 cor. Pudră în culoare albă, roză și galbenă, prețul 1 cor., o bucată de săpun 60 fl. **Balla Sándor, farmacist Hódmező-Vásárhely.**

D-șoare!

Cine e bolnav!

La moment alină și necondiționat vindecă tuse, respirație grea și durere de cap

SIRUPUL DE MUNTE
PENTRU PIEPT
A FARMACISTULUI BALLA

renumit, recomandat de medici și care face cel mai bun efect. La moment împedecă tuse convulsivă, tuse măgărească, durere de piept, greaua respirație, astma, trocnă, febrintea și regușală. **SIRUPUL DE MUNTE PENTRU PIEPT** a lui BALLA descris mai sus se aduce în circulație în două forme. Numai pentru cei în etate și pentru copii de 12 ani în sus. Zilnic câte 4 linguri. La copii de 12 ani în sus tot așa. Prețul 2 coroane. Numai pentru copii de 12 ani în jos. Zilnic 4-5 lingurițe. Prețul 1-20 cor. Îndrumări de trebuințare alăturăm.

Se poate căpăta numai la pregătitorul:

Farmacia BALLA SÁNDOR, H.-M.-Vásárhely, Fő-tér.

LA COMANDE PRIN POSTE pentru expediție și ladă se comandă 40 fl. La comandă mai mare de 6 cor. pachetarea gratuită și pachetul se expediază scutit de cheltuială în caz de trimitere înainte a sumei.

Vorbirea deputatului dr. St. C. Pop,

rostită în Dieta dela 5 Decembrie.

On. Dietă! De un timp e la ordinea zilei o chestiune de mare importanță. S'a făcut amintire în această Dietă, în petițiunile prezentate în această Dietă, dar mai ales prin ziare, despre jăfuirea pădurilor secuești. În jurul acestei chestiuni s'a dezvoltat o așa acțiune și agitație puternică, încât aceasta afacere a devenit afacere de interes public, și on. guvern nu numai că nu s'a ferit de a deslega aceasta chestiune, ci în budgetul anului viitor a luat cu 70.000 cor. mai mult pentru ajutorarea acțiunii secuești. Sunt recunoscător acelor on. deputați, cari a făcut tot ce s'a putut în interesul rasei secuești, cari cu o însuflețire rară se ocupă cu aceasta chestiune, pentru că prin aceasta țara se îngrijește nu numai de afacerea secuească, ci îngrijirea ei se va estinde și asupra celorlalte ținuturi din țară.

Am accentuat aceasta îndeosebi, nu cumva să fiu învinuit, că vreau să fac acuza, când iau cuvântul, că un rău e sprijinit și ajutorat în detrimentul altuia. Motivul, ce m'a îndemnat să ridic cuvântul a fost, că on. d-n ministru de agricultură, deși la desbaterea budgetului din anul trecut am arătat multe rele, totuși pentru lecuirea lor, în cadrele budgetului de acum nu face absolut nici un fel de amintire.

Deoarece vorbesc în o chestie foarte însemnată, dați-mi voie să mă ocup mai pe larg de ea; eu o consider importantă îndeosebi pentru că năcazurile cari obvin, sunt acolo unde e exclusiv erariul, unde pădurile și pășunile sunt în mâna erariului.

În țara ungurească acest loc ascuns este în comitatul Turda-Arieș și mai ales cercul administrativ Cămpeni e acela, unde proprietar e exclusiv erariul și unde domnesc astfel de stări, despre cari trebuie să presupun necondiționat, că dl ministru de agricultură n'are cunoștință, căci dacă ar avea, cunoscându-i iubirea de oameni, cred, că cu strictetă draconică ar purcede pentru stărpirea acelor stări.

E vorba despre comune ce aparțin cercului administrativ din Cămpeni, cari, după cum spusese, cași comune urbariale, au format jobajimea erariului. Permiteți-mi să schitez, relațiunile economice ale acestor ținuturi înainte de 1848 și după 1848 până la sfârșitul aranjării urbariale.

Raportul dintre aceste comune și erariu era staverit prin așa numitul, »regulativum punctum« prin 1769 și conscripțiile din 1819—20. În acestea sunt staverite toate îndreptățirile jobajilor față de proprietarii lor.

Mai ales dela anul 1820 urbarii au avut o situație cu mult mai bună decât azi în epoca luminii, democrației și egalei îndreptățiri.

Pe acei deputați, cari nu cunosc acestea ținuturi îi conduc în ținuturile locuite de ruteni și săcui și vor vedea, că referințele climatice și locale de acolo corespund referințelor din cercul Cămpeni.

Populația își clădește colibele pe coastele pezișe, ale munților, unde abea poți străbate pedestru prin vâlcele — poduri nu sunt nicăiri — și dacă cineva e atât de fericit, că se poate numi proprietarul unui car, carul acesta numai arare ori poate să-l bage în curtea sa.

Acești locuitori, neavând pământ de fel, lucru firesc cu economia nu se pot ocupa, cei mai mulți n'au nici loc de pășune.

Dar cu toate acestea, mai ales înainte de 1848, după conscripție erarul s'a îngrijit, ca aceste comune să aibă din ce trăi: le-a dat pădure destulă pentru continuarea industriei de lemn, în munți loc de pășune, gratuit. După 1848, puși la aranjare, de asemeni au primit lemne și pășunat, ce-i drept pe lângă taxă, dar pentru o taxă foarte bagatelă. Erau renumiți locuitorii acestui ținut, cari cu industria mică cutrierău întreaga Ungarie, Domniile voastre v'ați întâlnit cu ei foarte des și puteți cunoaște starea lor, după portul lor.

On. Dietă! A urmat apoi așa numita aranjare. Dar erariul, ca singurul proprietar, deja când s'a pus în curgere aceasta aranjare, a început să și valorizeze pădurile, pot spune, să le stârpească.

În Turda este o fabrică de celuloze, aceasta a consumat mai toată pădurea munților apuseni. Și cum? Se sloboziau pe apă câte 100—200 de mii de bușteni și ajungeau în Turda numai 15—20 de mii. Unde sunt ceialți? Nici statul, nici po-

porul, nici nimeni n'a avut din aceasta nici un folos, ci stârpeau pădurile, iar în mâna bieților locuitori se puneă bățul cerșitoriei. Cum s'a întâmplat aceasta procedură de aranjare? Fiți buni și m'ascultați, căci acesta e rezultatul unei studii îndelungate: într'un mod scandalos, fără de păreche în viața oricărui popor. Erau legi pe cari judecătoria aveă datorința să le execute, cu toată strictetă; din oficiu ar fi trebuit să scruteze constatarea faptului, și să fie cu băgare de seamă, ca foștii iobaji să iee partea cuvenită din păduri și pășunat. Legile totodată descriu formulele, ce ar fi trebuit luate în conziderare, ca procedura să se poată face corect și legal. Dar lucrul s'a întâmplat așa, că urbarialii n'au fost reprezentați nicăiri, ci de față erau juzii comunali, cari la privirea cruntă a procurorului erarial, n'au îndrăznit nici să se miște, ci au subscris tot ce li-s'a spus. Așa s'a întâmplat apoi, că sub decursul aranjărilor urbariale, și-au bătut joc de lege și de dispozițiile conscripției, și-au despoiat de pășune pe acești oameni.

Judecătoria ar fi trebuit să aibă în vedere § 3 din articolul de lege VI din 1836 ce prescrie imperativ, că iobăgimea să aibă loc de pășunat, căci chiar restrângerea pășunatului a fost cauza la mai multe neînțelegeri și plânsori. § 4 spune mai departe, ca să aibă nu numai lemne de foc ci și lemne de edificat și pe lângă taxă bagatelă și lemne pentru scopuri industriale.

Aceste dispozițiuni se cuprind mai ales în ordinațiunea urbarială din 1853, mai departe în articolul de lege LIII din 1871, care îndeosebi pentru aceste ținuturi cuprinde astfel de dispoziții, din naintea cărora judecătoria nu-i este iertat a se retrage, când vede, că urbarialii nu sunt corespunzător reprezentați. (Citește aceste legi). Cum s'a întâmplat aranjarea? Erarul trecând cu vederea dispozițiile legii a dat urbarialii astfel de păduri, cari au fost cu desăvârșire stărpite. Cu privire la pășunat s'a luat o dispoziție admirabilă. Fiindcă urbarialii n'au fost reprezentați, în mod legal, s'a spus, ce-i drept, că au pretenții la pășunat, dar trebuie să se ia în samă că aici nu-i pășune, ci să meargă în munți. Foarte firesc, că luându-se în considerare stările faptice, sârmanul popor neștiutor a umblat în munți aproape fără nici un rezultat, și s'a liniștit așteptând realizarea acelei promisiuni a erarului, că la aranjarea urbarială a comunei Măgura, va căpăta o parte de pășune. Erarul a zis, că în Măgura ce aparține oficiului silvanal din Cluj are 40.000 de holde pășune are și pădure și veți căpăta din belșug. S'au liniștit cu aceasta, dar și până azi au rămas numai cu nădejdea, căci Măgura e aranjată, erarul i-a dat 35.000 holde de munți și pădure, dar n'a dat nimic acestor bieți oameni.

Așa numita aranjare s'a continuat splendid. Rog pe conducătorii afacerilor economice să fie buni, a controla expunerile mele, căci m'am străduit să le scot din documente. Când s'au făcut măpăle, natural, domniile au umblat prin ținuturi foarte frumoase, nu s'au prea spart capul cu partea mai însemnată a lucrurilor și pe mapă locurile dela marginea văilor, de lângă văi sau dela poalele munților, au ajuns pe vârful munților, și viceversa, așa, că în procesele de proprietate, când e vorba de pământ de o palmă, din locuri îndepărtate, când ies inginerii la față locului și când cheltuelile sunt de trei ori mai mari decât valoarea micului estravilan, constată, că starea faptică, nu este asemenea celei descrise pe mapă. Dar aceasta încă se poate lecu, căci pentru plată bună ese afară inginerul și stavereste starea faptică.

Este însă o altă procedură, ce cu durere vă amintesc aici în fața țării. Erarul întrebunțează mapa aceasta nefericită, pentru a sili pe locuitori să părăsească locurile lor.

Cu toate îndrumările legilor despre aranjarea urbarială, se face astfel de procedură, ce în adevăr e necunoscută la noi.

Arată, cum bieții țărani au fost mutați din un loc în altul, cum după 50—80 de ani s'au trăzit fără pământ, cum în Vidra și în Neagra țărani, cari au locuit câte o sută de ani pe același loc, au fost alungați din colibele lor, iar cine n'a voit să se supună, acela i-s'a aprins coliba. La aranjare 40.000 de oameni au căpătat 70 de holde de pășune nici de o treabă. Continuă apoi:

Legea XIX din 1898 manipularea averii urbarialiiștilor o concrede urbarialiiștilor și tot odată aceasta lege dă pădurile urbarialiiștilor pe mâna statului.

E un moment însămnat, că erarul a primit pen-

tru manipularea proprie aceste păduri. Legea aceasta n'a urmărit alt scop, decât, ca îngrijirea acelor păduri să fie înaintată și ușorată. N'a putut să urmărească alt scop, nici din motivul căci erarul a cheltuit pentru pădurile urbariale și comunale câte un milion pe an. Fiește-care e deci în convingerea, că comunele urbariale nu mai dobândi au putut ajungând în posesiunea statului. Lucrul însă stă altcum. Urbarialiiștii au căpătat păduri fără nici o valoare; cea bună a exploat-o comunitatea politică. Ce-a dat urbarialiiștilor, aceea era în o stare de tot tristă. A venit apoi comitatul, care ne luând în samă starea grea a acestor oameni, a întabulat în averea urbarialiiștilor cheltuelile de imanuare, accidentele pentru fondul paznicilor pădurii, așa că pentru acestea datorii ajungea la licitație propria lor avere.

E cert deci, că în Ungaria anual se cheltuiește câte-un milion sub titlul de a se susține pădurile urbarialiiștilor și a comunelor, de fapt însă se nimicesc acei oameni, a căror unic izvor de câștig e industria de lemn și prăsirea vitelor.

În astfel de împrejurări aceste comune nenorocite, cari sunt cele mai sărace, sunt amenințate de aceea mare primejdie, că și vând toată averea. Și sunt convinși, că dl ministru nu va suferi aceasta și va fi milostiv a luă la cunoștință însușările mele despre primejdia, ce amenință acelea comune.

Ce a urmat apoi după aranjare, este un mare gravamen contra administrației și reprezentanței erariale de acolo, și dacă aceste gravamine le spun aici fără a face chestie personală, o fac crezând în iubirea de dreptate a dlui ministru de agricultură, care va scruta aceste rele și după putință le va și sană.

Acei 40 de mii de oameni n'au pădure, n'au loc de pășune. Până acum au mai avut loc de pășune, ici-colo capătă și acum pe bani scumpi, dar partea covârșitoare a locuitorilor nu capătă, și comune, cum e Scărișoara, care are 3500 de locuitori, Albac, cu 5600 locuitori nu capătă loc de pășune, iar rezultatul — ce e foarte dureros — e, că cine umblă în aceste comune, numai în a 120 și 140-a casă va găsi vită, boi și într'adevăr omul e cuprins de mare groază văzând sărăcia, ce domnește acolo.

On. Dietă! M'am convins personal despre toate. Expunerile mele se bazează pe documente nu cumva să fiu învinuit, că fac propuneri din punct de vedere de partid.

Dacă s'ar zice, că aceste dispoziții le pretind interesele mai înalte ale erarului, omul deși cu inimă sângerândă, totuși s'ar liniști, crezând, că are statul folos.

Dar, Onor. Dietă, barbaria, ce se face, e în dauna erarului, ce din aceasta nu poate aveă nici un folos, iar comunele se nimicesc cu desăvârșire.

Arată cum pădurile sunt în mâna firmelor străine ce nimicesc pădurile așa, că în decurs de trei, patru ani locuitorii nu vor aveă nici o bucată de lemu pentru industria lor. Dacă poporul se duce la antreprenor, acela nu-i dă lemne bune, căci acelea le întrebunțează el și le exportează, ci cele rele, de pe locuri foarte stâncoase, de unde bieții locuitori cu chiu cu vai abea le poate duce la Aiud, Alba-Iulia sau Cluj, ca să le valoreze. Aici i-se spune că sunt rele, nu le poate cumpăra în preț, ce voesc să le vândă, capătă deci un preț atât de neînsemnat, încât abea pot să și plătească căraușia. Continuă apoi:

Ce se întâmplă deci acolo — mă rog de iertare dle ministru că le spun fără perdea — unde erarul vinde pădurile? În privința aceasta se întâmplă abuzuri, ce nu se pot descrie. Pădurarul în acei munți e ca un semizeu; îi merge cu mult mai bine decât unui jude de curie.

Acolo el poruncește, căci legea i-a dat aceia putere mare, încât provocându-se numai la jurământul depus, poate să arunce în temniță pe ori și cine. Se zice că pentru pedepsirea cuiva, se recere numai trei martori, cinstiți, și iată că în epoca luminii, când trebuie să fim atât de precauți la cumpănirea dovezilor, acel om de altfel incult, are putere așa de mare, însă pe basa jurământului poate să ia dela bietul om și ultima coaje de pâne.

Cum procede dl pădurar când dă slobozenie la tăierea pădurilor, pentru ce se cere permisie specială? E foarte dureros că trebuie să vă comunic astfel de lucruri dar le-am auzit dela o sută de oameni: »Vrei să duci lemne din pădurea erarială? — zice sârmanului țaran a

»atunci cu vitele tale vei căra fânul meu sau vei cosi la mine o zi». Sau îl constrânge la alte servicii.

Nu mai în așa mod poate să ajungă la în-găduință să poată tăia lemnele. Până ce poate să valoreze lemnele trebuie să umble multe drumuri rele! și de ce? Pentru că comitatul, ce încasează câte 6 și 3 coroane dela bieții oameni pentru darea de drum, n'a tocmit nici un drum, așa că le trebuie să-și câștige de unde-va un bou, ca să le poată aduce până la Cămpeni.

Am intrat, on. Dietă, în unele case. (S'auzim, s'auzim! un glas din dreapta: În cercul dtale?) Scuzați, mă rog, nu în cercul meu: acolo candidatul partidului dvoastre nici n'a avut contra candidat. Mă rog să nu mă acuzați, că vorbesc de cei de acasă, căci e vorba despre o atare comună, care nu se ține de cercul meu, și m'aș foarte bucura, dacă deputatul aceluia cerc, ar asculta vorbele mele; să mă convingă, să adeverească, că mint. (Strigăte din stânga și stânga extremă: Cine acela?) Nu știu; cred, că Thorotzkai. (O voce din stânga: Nu Juriga?) Dacă pentru dvoastră on. colegi aceasta e o glumă predilectă, atunci nu v'o iau în nume de rău.

Am umblat din casă în casă; acolo poporul locuște în colibe, în jurul casei nu-i nimic de cât pustiul. Nu găsești un purceluș decât la a două-zecea și treizecea casă. Am intrat în casă și am fost izbit de un miros greu și am întrebat dojenitor: Pentru ce nu deschideți ferestrele, de ce nu lăsați să intre aer în casă, căci în aceste părți frumoase și sănătoase aerul e dzeesc! Mi-a răspuns: Privește la micul copilaș, n'am cu ce să-l acopăr, dacă deschid ușa, intră frigul și-l prăpădește. I-am spus: aici e pădurea și doar vreascuri puteți aduce. Atunci mi-au răspuns: Dacă a-și aduce acum vreascuri și dacă din horn ar eși fum, vine îndată dl pădurar, puternicul gornic și mă pedepsește, căci prima lui întrebare e, că cu drept am strâns uscăturile. Dar nu numai atât, pedepsește și pe bieții copii, dacă aduc uscături fără permise.

Aceste stări există, dar ele nu-s demne de noi. (Mișcare. Rákosi Victor întrerupe). On. dn deputat, așa știu, că se ocupă și cu poezia și doar știe, cât au păcătuit domnii mari contra legilor și s'au mântuit totdeauna spunând c'au fost constrânși s'o facă aceasta. Dar omul sărman, care e în mare strâmtoare, și nu vrea să înghețe, e dator să respecte cu strictețea legea în totdeauna: să cinstească legea, și să ceară marcă, dacă nu vrea să fie pedepsit.

Aceasta e icoana ținutului unde proprietarul fericit e erarul, și unde erarul procedează în așa mod. Mărturisesc în modul cel mai sincer, că nu acuz actualul guvern, la din contră dela acesta aștept sanarea râului. Dl ministru când i-au adus la cunoștință aceste date, a avut bunavoință a ne spune, să lucre cu concetățenii lor în direcție economică (Vii aprobări) — dacă îmi aduc bine aminte a spus-o în 24 Iunie 1906 — și dacă în direcția economică vor observa violențe, să i-se spună, vă asigur că nu se va feri a le sana. (Aprobări.) Cred că am citat corect. Intre astfel de împrejurări mă adresez către dl ministru cu deplină încredere.

Dar on. Dietă, aceasta încă nu-i nimica. (Ilaritate).

Eber Antal: Increderea nu-i nimic!

Stefan C. Pop: Declarațiile ori-și-cui le puteți lua la îndoială, dar eu n'am dreptul să iau în dubiu declarațiile colegilor mei, căci n'am dreptul. (Aprobări.) Se poate, că erarul va procedea de acum înainte mai corect, dar până acum au trimis acolo oameni cari nu se pricep de fel, cari vreau să joace rol mare și în tot locul voesc să facă același lucru. Cred, că ce e potrivit pentru câmpie, acela e potrivit și se poate acomoda și în locuri stâncoase, pe vârful munților, și au făcut grădini de lucș și acolo, unde n'aduc nici un folos.

Observ, că unde să taie pădurea, e numai brad și acolo e loc de pășunat foarte bun, dar acolo nu se îngăduie nici un fel de vită, sub cuvânt, că ar strica brăduleților, deși erarul s'a convins, că pentru creșterea bradului ar fi mai bine să pască vitele prin acele locuri. Iarba mare, ce crește în abundență, pesterce brăduleții, îi înădușe și-i pustiește. Acum, după ce au sărăcit comunele, erarul s'a convins, că aceasta-i drept, deci a îngăduit ici și colo pășunatul. (Contraziceri și zgomot).

Prezidentul: Liniște dlor deputați. Dl Molnár Jenő e rugat să nu conturbe pe orator.

Stefan C. Pop: Dacă-mi veți permite să răspund și la întreruperi, dlui deputat îi dau sfatul, să meargă să vadă o pădure de brad în care au umblat vitele și una care a fost păzită din toate părțile, încât nici pasărea nu putea să intre în ea, va vedea, cât de frumoasă e aceea, unde umblă vitele.

Laehne Hugó: Ba din contră!

Stefan C. Pop: Dar sărmanii oameni n'au beut până în fund paharul suferințelor. Sunt și astfel de îndrumări și hotăriri, cari îl constrâng pe țaran la muncă silnică. Ce să întâmplă? Țăranul, care n'are pădure, căci nu i-o dă, care n'are nici pășune, vine dela munți să lucre pe aici. Cine a ajuns până la Cămpeni, acela vorbește de America.

Arată cum bieții muncitori sunt chemați la lucru când vreau domnii. Dar până atunci ei trebuie să meargă să-și câștige pâinea de toate zilele. Fiind chemați la lucru și negăsându-i acasă, fisolgăbirăul îi pedepsește aspru. (O sentință de aceasta predă secretarului de stat: Mezössy Béla). Judecata are valoare de drept, după care urmează execuția. Bieții țărani sunt pedepsiți la închisoare. Ii duc apoi la Cămpeni și domnii îi pun pe acești oameni la lucru. (Mare zgomot). Pentru aceea le spun acestea, ca dl ministru să cerceteze lucrul. (Mare zgomot. Strigăte: Poftește și adă dovezi! Cerem nume!)

On Dietă! Mă supun controlului dlui ministru și dacă eu le voi fi spunând acestea din răutate, atunci voi trage consecințele. (Aprobări). Puteți vedea de aici. (Zgomot) aici e sentința. (Zgomot continuu).

Prezidentul: Suspend ședința pe cinci minute.

(După pauză.)

Prezidentul: Deschid de nou ședința, dl Ștefan C. Pop are cuvântul.

Stefan C. Pop: Mulțumește deputaților pentru atenția ce-o dă vorbirii lui, arată că acestea stări se află și în părțile locuite de maghiari.

Spune, că din suma totală de 10.000 coroane ce comitatul Turda-Arieș plătește statului, 5000 coroane cad în spinarea comunelor sărace. Se poate deci închipui ce fel pe procedură întrebunțează autoritățile politice, când încasează aceasta sumă. În luna Septemvrie când am fost printre acești oameni sărmani, cari au venit la mine fără preotul lor, mi-au spus, să nu vin încoatingere cu nimeni, să nu vorbesc cu nimeni căci li-e teamă, că mă voi schimba și nu voi putea vedea curatul adevăr. Mi-au spus-o să vină aici domnii ministrii, să vadă ce-i cu munții nostri. Observ, că munții formează proprietatea erariului, dar țărănimea de acolo îi numește »munții nostri».

Pădurarul din Dames are doi munți, are câte 20—40 vite, în tot anul câte 80 care de fân, ce-l vede comunel din vecinătate, pe bani scumpi. Pădurarul din Albac are casă cu etaj și e stăpânul și poruncitorul întregii comune.

Intreb, On. Dietă, ne lasă bunul simț, că un om care e cinstit și are plată foarte frumoasă, să eschidă pe sărmanii oameni, de a întrebunța pășunea, și munții să-i folosească spre scopurile sale proprii.

Erarul s'a îngrijit să poată susține un număr oare-care de vite, dar nu a dat dreptul, ca un pădurar să ia dela comună un munte sau doi.

Arată cum pentru încasarea dărilor erarul procedează așa, că mai nainte cuprinde tot dela bietul țaran, apoi licitează și cu procedura aceasta — prin ce poți ajunge ușor la bani, — se fac mari abuzuri și e de necrezut, că într'un sat sunt câte 4—5000 cazuri de aceasta natură și astfel persecută pe bietul țaran. Capăt trebuie pus acestor abuzuri, căci statul n'are nici un folos din ele, ci numai pagubă. Astfel se înrădăcinează ura în bietul țaran față de cărmuitorii săi.

Un alt abuz se face apoi cu pescăritul. Imi pare foarte rău că nu-l văd aici pe dl deputat Rákosi Victor, care m'a întrerupt mai nainte, (Mișc.) căci lucrul acesta îl privește mai de aproape pe d-sa, atât ca om cât și ca poet.

În acest cerc, precum și în comunele ce se țin de el, chiar și prin văi și Arieș, pescăritul îl cumpără protopretorele.

Despoiatul popor nu îndrăznește să se pună la cumpărare alături de solgăbirăul. Nu-i cu cale

ca pescăritul să-l cumpere solgăbirăul, căci urma legilor el e chemat să procedă în caz de transgresiune, și ori și cum vom privi lucrul în acest mod el e interesat. (Așa-i!) Iar acei oameni flămânzesc. Am constatat, că raportul decedatilor acolo e foarte mare, și dacă bieții oameni, nași de foame prind câte un păstrav de sub țară peatră, îi prinde jandarmii și-i pedepsește. Și pedeapsa e grozavă.

Iată câteva sentințe. Unul a fost pedepsit cu câte 100 coroane amendă. Respectivul, care face transgresiune e dat în judecată. Vine citația de fisolgăbirău și-i pedepsit tot de fisolgăbirău. Adică își face dreptate și-și însuși fisolgăbirăul.

Toate aceste arată că aici nu domnește starea normală. Deoarece și afacerea pescăritului se ține de portofoliul ministeriului de agricultură, rog dl ministru să ia măsuri, ca acestea abuzuri să nu se mai întâmple. Căci prin aceasta suferă și sași justiția și administrația.

Să mi spună on. Dietă, că oare e cu cale, ca solgăbirăul să vândă pești în Abrud, păstrav în Roșia, și oare e spre mărirea nimbului corpului administrativ, dacă țaranul vede în așa cazuri de multe ori pe solgăbirăul său împreună cu haiducul. Cine cunoaște ca mine năcazurile poporului, să fi de-o părere cu mine, că apele din munți trebuie să aspru supuse controlului, căci bieții țărani de multe ori e constrâns să calce legea mânat fiind de foame.

Am adus la cunoștința dietei aceasta afacere să vă convingeți, că acestea gravamene sunt drepte și s'a și făcut arătare contra lor la minister, dar, durere, răspunsul a fost negativ. (Strigăte: Care minister?) (Care a fost în 15 Febr. arie 1905.) (Strigăte: Feilitzsh a fost ministru în Februarie a fost Tallian. Spune istoricul peștiției:

Văzând adevăratii și preoții, că poporul să prăpădește, au trimis o petiție la minister, rugându-l numai atâta: să le dea locuitorilor lemne de vândut, în prețul ce se vând antreprenorilor și să le dea loc de pășunat în schimbul unor taxe anumite. Cererea însă nu li-s'a împlinit.

Dacă am adus această afacere înainte Dietei am făcut-o cu gândul să împiedec din drumul lor pe acei domni, cari s'au uitat de datorințele lor de oficianți. Rog pe domnul ministru de agricultură să-și îndrepte grijea și asupra tuturor locuitorilor, muncitorilor și sărmanului popor din munți, și să îndrepteze spre bine soarta acestora.

Nici nu se poate închipui la ce mijloace au recurs, ca să împedece prăsirea vitelor. Nu numai că trebuie plătit dare pentru munți, ci și o altă dare, dare pentru umbră, adevărat pentru acele locuri umbroase, unde își află vitele refugiu contra muștelor.

Să se întemeieze în Cămpeni o școală de industrie de lemn, să se ia dispoziții, ca pădurile să nu se dea antreprenorilor. Vă rog să se ia dispoziții, după cum spune legea XIX din 1878, că unde nu este venit acolo să nu se ia camete.

Onor. Dietă! Poate c'am și abuzat de paciența onor. Diete, (Așa-i; în stânga!) dar cred, că fac serviciu țării arătând aceste abuzuri. Amintesc numai o comună. Acolo e Albacul cu 5600 locuitori, cel mai cinstit și mai muncitor popor, care are 30 de ferestre de apă, după care plăteu erarului taxă.

A venit însă nemilosul guvern și a adus antreprenori acolo, cari au ridicat patru ferestre cu vapor și astfel au pustit pădurile. S'au pustit și cele 30 de ferestre, la cari lucrau 12 familii la fiecare și astfel au luat pâinea din gură dela 2160 de oameni.

Nădăduesc, că dl ministru nu va face ca antecesorii săi. Rog pe dl ministru să împedece relele, și să pună stavilă la vânzarea mai departe a pădurilor. Întru cât guvernul trecut a făcut contracte, acelea n'au valoare pentru țară, să se considere de nevalide, căci ori și cât de mare va fi despăgubirea făcută de erar, o va redobândi-o din belșug prin aceea, că aici va ține și fericit poporul și nu va da țării 40.000 de cerșitori.

Tradare! În pașalicul »Ilustrității Sale dlui C. Burdea» s'a comis o neagră tradare de patrie. Ci-că la serbarea iubilară a vrednicului protopop Ghidiu 10 inși ar fi intrat prin surprindere în sală și au cântat »vestita cântare daco-română». — scrie »Magyarország... Vicișpanul Issekutz

a și intervenit ca primarul Bordan să pornească cercetare disciplinară contra controlorului dela primărie Achim Alionte și a executivului George Ciuta. Cât despre scriitorul Petru Hertila, porunca a fost să-l destitue îndată din — slujbă. In chipul acesta patria e salvată.

Lupta în parlament. Lupta partidului național în parlament face cea mai bună și cea mai adâncă impresie în cele mai largi cercuri ale poporului nostru. Primim zilnic la redacție scrisori dela țărani pe cari îi pasionează în grad suprem energica luptă ce se desfășoară.

Din Budapesta primim însă informațiunea că în aceste zile grele și atât de importante, pentru noi *abia câțiva deputați* sunt, cari luptă și stau în Budapesta luând parte la ședințe, din pricina aceasta ar fi suferind și acțiunea. Cum a fost chiar cu cazul lui Juriga, la aceea ședință de importanță colosală când nu erau de față decât patru deputați de ai noștri.

Exprimăm în primul rând dorința luptătorilor mai de samă și conștiințioși, și în al doilea rând dorința întregii obște române de a-i vedea la luptă pe toți deputații noștri. Știm că fiecare are și afaceri particulare. La discuția bugetului trebuie însă să fie câți mai mulți de față. E o datorie supremă asta în schimbul onorurilor și a părții plăcute a deputăției.

Virilismul, în comitate și în orașe, este ceea ce poate fi mai reacționară măsură. Ea s'a luat la început împotriva naționalităților, dar azi supără și pe Unguri. De aceea mai ales în zilele acestea presa și cercurile politice maghiare agită pentru desființarea virilismului. Se și vorbește, că guvernul este gata a-l desființa.

Noi suntem — Toma!

Dela reacționar ca Andrassy, tipul magnatului feudal, nu prea ne vine să așteptăm o reformă democratică.

Cehii pentru slovaci. Din Praga se telegrafiază, că la un congres al partidului realist cehesc care cuprinde aproape toată elita intelectuală a poporului cehesc, s'a discutat și situația poporului slovacesc din Ungaria. Congresul a înfierat cu indignare asuprirea ungurească care apasă poporul slovacesc. Partidul a hotărât să se publice în limba germană și franceză o broșură în care să se arete prigonirea fruntașilor slovaci, cu prilejul procesului din Pressburg (împotriva lui Juriga) și din Rosenberg (împotriva lui Hlinka și Srobár) și în general asupra poporului slovacesc.

Osândit! Curtea cu jurați din Oradia a osândit la 8 luni temniță de stat și 500 C. amendă pe V. Teuca din Tăut, pentru că la alegerile de astă primăvară ar fi agitat pe români contra ungușilor, pe când în realitate i-a îndemnat să țină la olaltă și să nu se lase a fi maghiarizați, ci să țină cu dr. Aurel Lazar, candidatul partidului național.

Procesul de agitație al părintelui Nicorescu.

Un proces rușinos și scârbos, ce n'are păreche, s'a pertractat Vineri înaintea tribunalului din Arad. Părintele Nicorescu din Curtici, om evlavios, blândetă intrupată, un propovăduitor neprihănit al dragostei creștinești, și un supus leal față de legile patriei, a fost târât pe banca acuzaților

pentru agitare contra Ungurilor de înșiși fii săi sufletești, sânge din sângele lui, români, cari mărturisesc aceeași credință ca el, vorbesc aceeași limbă, limba românească. *Nicolae Mladin*, care a uitat de mult cuvântul lui Dumnezeu, ce i-s'a propovăduit în teologie, întovărășindu-se cu adjunctul notarial, *Világ János* care nu știe românește, prin strohmannul lor, *Mihai Dragoș*, inv. gr.-or. au făcut insinuaere la procuror contra părintelui Nicorescu, acuzându-l, că în 22 Aprilie cu prilejul ținerii vorbirii program în Curtici a candidatului naționalist, dr. A. Novac, ar fi agitat strajnic contra națiunii maghiare. Pentru dovedirea acestei acuze s'au provocat la mai mulți martori, țărani români, dușmani îndârjiți ai părintelui.

Ne ardea fața de rușine văzând păstor sufleteș adus pe banca acuzaților în ast mod de înșiși păstorii săi și luat în apărare de străini, cu toată hotărârea omului drept, cum e notarul *Zakariás Antal* și adjunctul *Marsó Zoltán*.

Procesul s'a început la orele 11. Apărătorul acuzatului era dl dr. S. Ispravnic.

Presidentul citește acuza; Părintele Nicorescu a zis poporului adunat: »Ungurul și guvernul unguresc vrea să ne răpească limba, să introducă pe cea ungurească în școli, ca copiii noștri să uite pe a maicii lor, ce avem mai scump pe lume. Să jurăm, că nu vom vota decât cu candidatul național și să se despice carnea de pe oase la aceia, cari vor pomeni numele candidatului ungar.»

Părintele Nicorescu, spune că n'a zis nimic din acuza ce i-se aduce. Ca prezident al adunării a deschis-o, a mulțumit poporului pentru încrederea ce s'a pus-o în el, îndemnând pe cei de față să asculte pe candidat. La sfârșit apoi i-a îndemnat să se deparțe în pace. Tot atunci a citit o poezie de cortășire din »Tribuna«. Cei ce au ridicat acuză contra lui sunt parohieni de ai săi, care nu l-au iubit și nu-l iubesc, cari i-au făcut multe neplăceri și cu cari stă în proces și acum pentru alte lucruri.

Mihail Dragoș, mărturisește favorabil pentru dl Nicorescu.

Nicolae Mladin, om mic de statură, cu privire viclană și speriată, cu glas slab, om ce trămură pentru tot ce spune, chemat fiind ca martor, la fasonare văzând pe preotul său, se ferește de el și mărturisește, că cele cuprinse în acuză le-a spus părintele Nicorescu.

După fasonare prezidentul îi spune să ocupe loc pe banca martorilor ascultați. El zăpăcit se pune pe a acuzaților. Tribunalul și toți rād ironic.

Világ János (jidan) mărturisește ca *Nicolae Mladin*.

Don Todor mărturisește contra părintelui Nicorescu. Confundă însă adunarea din 22 Aprilie cu cea ținută de deputați contra ordinațiilor lui *Lukács*.

Apărătorul dr. Ispravnic, cere ascultarea martorilor lui Nicorescu.

Zakariás Antal spune, că el ca notar ungar, ca reprezentant al autorităților politice, dacă Nicorescu ar fi vorbit contra națiunii ungurești, i-ar fi retras cuvântul, l-ar fi deținut prin poliția de față și ar fi împărșiat adunarea. El a felicitat călduros pe Nicorescu pentru exemplara ordine în care a decurs adunarea.

Marsó Zoltán (adjunct not.) mărturisește, că deși a fost la adunare, n'a auzit nici o slovă din cele, pentru care este acuzat părintele Nicorescu.

Axentie Don, *Zaharie Jucu*, *Ilie Don tân.* fasonaaza contra. Văd lui *Toader Moș*, femeie de 75 de ani mărturisește, că *Nicolae Mladin* i-a spus să nu vină la pertractare, căci nu-i nevoie de ea.

Nicolae Mladin spune, că această văduvă i-a zis, că părintele Nicorescu a amenințat-o, că nu o va împărșia cu sfta cuminecătură, dacă băeatul ei nu va vota cu candidatul național.

Văd. lui Moș: Cinstită lege! M'ar bate cel de sus dacă a-și minți. Sunt femeie bătrână. N'am ajuns înaintea legii nici odată. Spun adevărul, că părintele nu mi-a spus aceste vorbe.

Martorii toți sunt admiși la jurământ.

Procurorul cere pedepsirea lui Nicorescu. Apărătorul Ispravnic ține o convingătoare vorbire, spunând, că părintele Nicorescu, dacă ar fi și zis cele mărturisite de martori, nici atunci n'a agitat contra națiunii maghiare, ci contra candidatului maghiar, care nu reprezintă întreg poporul maghiar.

Părintele Nicorescu își ține vorbirea de apărare în românește. Cu glas domol și dulce zice, că

a intrat înaintea tribunalului cu aceeași frică, cu care intră în sftul altar. Este propovăduitor al dreptății, nici odată în viața lui n'a făcut delict contra legii, n'a stat încă pe banca acuzaților și și acuma este târât înaintea tribunalului precum târât a fost pe nedreptul și Socrate. Puteți vedea din înfățișarea mea, din toată vorba mea, că nu pot fi omul nedrept, ci nedrepti sunt acuzatorii mei. Din toate predicile mele, care s'au și tipărit, se vede lămurit, că sunt preotul supus legilor țării. Luând în considerare, că sunt propovăitor al dreptății, vă rog să mă absolveți de învinuirea ce mi se aduce. Fie însă sentința ori și care, eu mă despart cu conștiința liniștită, că ce am spus aici, sunt adevărate și din inimă spuse.

Vorbirea a făcut adâncă impresie și tribunalul după o sfātuire de o oră și jumătate, la opt a publicat sentința în urma căreia *părintele Nicorescu este achitat*.

Procurorul a apelat.

Tot atunci s'a pertractat și procesul lui *Terentie Ardelean*, care a fost acuzat, că ar fi calomniat pe un învățător *Dragoș* pentru atitudinea sa politică la alegerile electorale. Și el a fost achitat.

Oare acuzatorii își vor cunoaște greșala lor după această sentință?

Inchiderea expoziției iubilare.

Dacă-i adevărat »că semeața expoziție a acestuia au de îndoit iubileu, este o epoci, în istoria Neamului Românesc«, este mult mai adevărat, și s'ar putea spune mult mai frumos, că ea e numai piatra fundamentală pusă de întreg Neamul, a unei epoci — să dea Dumnezeu, cât de glorioase — ce are să vie de-acuma, are să fie clădită în timpul ce urmează. Și atunci închiderea expoziției nu înseamnă încetare, odihnă, sfârșire, dărâmare; înseamnă însă vorba măestrului clăditor, după scurta bucurie a punerii temelului: »de-acum la muncă băieți!« — Ca simbol asta poate fi așa, trebuie chiar să fie așa, aveau însă lucrurile se petrec altfel.

Câmpul Filaretului îți pare pustiu, îți pare pustii, apropiindu-se iarăși de vechea lui stare de paragină.

Să nu fie durabile nici una din isprăvile noastre, când izbutim și noi să le creăm frumoase?

Frumoasele plantații, natura, n'a voit să aștepte închiderea oficială și solemnă. Inceputul cu încetul, ia își lăpădă haina verde de sârbătoare zglobie — se puse la odihnă. Repede își găsi imitator, în cel ce ținea antrepriza scaunelor cu »taxa 10 bani«. Ici colea, de mai găsești pe marginile drumurilor câte-o lăvicioară de șezut »fără plată«. Pentru cine să fi mai lăsat scaunile la locul lor? Și iumea s'a pus la odihnă; adevă ea s'a dus la muncă, căci odihna o căuta și o găsea aci. Abia câte-un răzleț provincial, vre-un întârziat »frate de peste hotare«, și câte un bucureștean ce nu mai știa ce să facă cu »cupoanele« a căror preț a scăzut la 2 Lei — de mai rătăcea pe locurile acestea, în zilele din urmă. Nu mai puteau să ademească pavilioanele golite de jumătate, strălucirea în apunere, tăcerea stăpână, și începuturile de surpare, de mănșire, de destrămare. De ce să privești la stingerea înceată a unei mândrețe? De ce să nu venim cu amintirea întregă a clipelor glorioase?

Intr'adevăr, fără lume, fără verdeață, fără sgomoț, și fără de mărunțișurile presărate pretutindeni, zidurile acestea, ce n'cunjură lacul adormit, îți lasă impresia unui oraș mort.

Cutrer cu oare care sfială »aleele« și urcușurile lor.

E ora 2 și solemnitatea începe numai la 2 și 1/2.

Cine a fost de față la deschiderea așa de serbătorească, plină de larmă și de veselie, și a venit apoi și acum la închiderea posacă, rece, nepăsătoare, putea să facă o interesantă combinație: bucuria omenească când știi că te mai așteaptă oare ce, poate chiar tot, și indiferentismul — nu tristețea! — când știi că s'a mântuit tot! E lipsa de evlavie cu care ar trebui să privești la cele abea trecute. Asta parcă-i în caracterul neamului nostru de pretutindeni. E chiar în caracterul ori cărui neam ce așteaptă totul dela viitor, care a avut un trecut nemulțumitor, iar viitorul încă nu și-l știe...

Cerul e fumuriu. Arenele romane, unde are să se țină solemnitatea, devine Roma din zicală: toate drumurile acolo duc. Fumuriul cerului ținuse însă pe mulți acasă.

Cete de jandarmi înaintază spre Arene, în sunet de trimbiță. O parte sunt deplin armați, și fac cordon în partea din jos a zidurilor. Vine cineva din Augusta familie regală.

Înlăuntrul Arenelor, tocmai la mijloc, s'a întocmit, anume pentru aceasta zi, o mică tribună, acoperită cu frumoasele covoare de țesătură românească, din pavilionul industriei casnice. Între ea și între băncile obicnuite, în trepte, s'au așezat scaunele deputaților și senatorilor, cari au luat vacanță pe ziua de azi, în vederea serbării. Steaguri din toate țerile, împrejmuesc prundișul. Două steaguri a României și unul, în mijloc, al statului onorat, în fiecare grupă. Numai la Ungaria e întors. Și Bucovina își are al ei deosebit de marea Austrie. — Câteva covoare și baldachinul întins, vestesc în loja regală că așteaptă oaspeți. Pe scenă se înșiră corurile seminarului central, al școlii normale, vocile femeiești din corul »Hora« și orchestra militară. Mai mult de jumătate a locurilor sunt goale.

E ora 2 și jum. și solemnitatea nu se începe.

O ploaie ușoară, ca de fulgi topiți, deschide umbrelele unora și alungă pe alții sus în galerie. La Curte însă sunt obișnuți cu ploii și cu furtuni. Majestatea Sa Regele încă nu e așa de sănătos, ca să poată ieși din casă, poate însă rămânea pe câteva sferturi de oră, și fără »medicul și îngrijitorul său« care iscălește Carmen Sylva. — Când M. Sa Regina, A. LL. R. Principesele Maria și cea mai frumoasă copilă Elisabeta intră în loja Lor, lumea coboară iar din galerii, își descopere capul, și ascultă o scurtă intonare a imnului Regal, de către orchestră. M. S. Regina răspunde cu obișnuita i salutare, ridicarea mânei la cap, uralelor ce resună în public.

Incetase aproape de tot și ploaia.

Bunica Suverană e învălită bine într'o blană călduroasă negrie, pe cap cu căciulă tot de blană. Asemenea și principesa. Numai micuța Saveta nu se teme de răceală în simpla-i haină albă, cu un mare buchet, de crisanteme în brațe. Ea șede pe când Maria și Bunica ascultă în picioare.

De alminteri, nime nu-și ocupă locul, pe urma ploaiei.

După imn urmează un marș festiv, apoi ministrul lucrărilor publice dă citire actului de închidere al expoziției. Face elogii tuturor, cari s'au învrednicit de înălțătoria operă a aniversării: M. Sale Regelui, drului Istrate și mulțimei de colaboratori obscuri și anonimi. Mulțumește statelor străine cari

și-au dat sprijinul, și *guvernelor străine care au înlezniț românilor de peste hotare venirea la expoziție.*

Constată cu bucurie, că s'a ajuns și ținta urmărită în afară, cu expoziția: străinătatea ne cunoaște, ne ia în seamă; ne prețuiește, ca Viena, și ne iubește, ca Roma; cunoaște bine că între Carpați există un stat harnic, luminat și patriotic. S'a ajuns ținta și înlăuntru. Mulțimea de vizitatori, îndeosebi țărâtimea uimită, va duce acasă învățătura și vestea civilizației. Exprimându-și nădejdea în o manifestație și mai splendidă, ce va avea să dovedească generația următoare, închee urând Suveranilor îndelungați ani de viață pacinică și fericită.

Orchestra, ajutată pe urmă de coruri, executată vioi, imnul iubilat de Enescu, și de rândul acesta ovațiile aduse Casei domnitoare sunt mai puternice, mai din inimă.

Nu mai este nimic.

Asupra lumii ce se împrăștie, soarele se socotește în sfârșit, și risipește de după un nor razele sale de binecuvântare. S. D.

De peste săptămână.

— **Dar de Crăciun.** »Narodny Listy« din Praga primește știrea că vorbind cu delegații membrii ai Casei Seniorilor din Austria, M. Sa Monarchul și-a exprimat dorința ca drept dar de Crăciun să poată da popoarelor sale, în foaia oficioasă, legea sufragiului universal.

— **Intre Abrud și Câmpeni** se face linie nouă de cale ferată. Linia va atinge și Roșia și cu ajutorul liniei ce să edifice dela Turda la Câmpeni va avea legătură de-a dreptul cu linia principală Bpesta—Cluj—Brașov. Edificatorii liniei sunt Mandel și Révész.

— **Un solgăbirău de model este dr. Pojnar Ernő** din Székelyhid. Pentru o transgresiune oare-care, a pedepsit la 20 coroane amendă pe proprietarul Weis Majer și a doua zi ne mai așteptând ca Weis să plătească, dimineața la oarele 4 l-a scos cu jandarmii din pat și l-a arestat. Cel arestat a făcut arătare, s'a făcut cercetare și sub nrul 6140/906 vicișpanul face următorul raport despre Pojnar:

»Se îmbătă adesea, noaptea trage focuri în casele oamenilor, înscenează bătăi în cârciumi, pe străini îi amenință cu revolverul, a și tras asupra unora, așa că a trebuit să fie prins, ca nu cumva să facă rău, abea poate fi potolit când se înfurie«.

Ar fi natural ca pe un astfel de om ori să-l destitue din slujbă, ori să fie dus la casa nebunilor. Se vede însă, că are sprijin puternic acest »model« de slujbaș, căci a fost pedepsit numai la »dorgatorium«, pentru că, se mai scrie în raport: »altfel corespunde datorințelor sale«.

— **Iack spintecător în Sântana.** Luni sară o crimă oribilă s'a comis în Sântana. Un bărbat înalt și robust întâlnind pe stradă o servitoare Ana Bene, i-a făcut propuneri rușinoase de dragoste. Fata a refuzat. Bărbatul a trântit-o la pământ și i-a spintecat burta cu un cuțit mare, în felul cum iack englezul îngrozise Londra. Poliția n'a descoperit încă pe mizerabilul ucigaș.

— **Hotie.** La banca populară maghiară din Földeák, învățătorul Apró István, dirigentul băncii (filiale a celei dela H. M. Vásárhely) a furat 102.000 coroane și a fugit. Jandarmii l-au prins însă.

— **Spiru Costuri a murit otrăvit.** Sub acest titlu »Românul dela Pind« scrie:

Dela Salonic primim următoarele: Asupra morții

martirului Costuri am aflat o veste foarte gravă el a murit otrăvit.

Un funcționar turc, om conștiincios mi-a declarat cele ce urmează: M'am transportat imediat la fața locului, când am auzit detunăturile de revolver. Am auzit că Spiru Costuri era rănit cu un glonte și l-am dus la farmacia grecului Rusides, ca să fie pansat și să esaminăm rana. Desbrăcându-l am văzut, că el nu era rănit la spate, ci numai la solduri și că rana lui nu prezenta nici o primajdie de moarte. De altfel însuși rănitul nu se simțea așa greu. Vorbea foarte ușor și nu suferea de vre-o mare durere. Era convins că se va vindeca și răspundea cu cea mai mare seninătate la toate întrebările autorităților.

A fost pansat la farmacia lui Rusides și apoi transportat la spitalul comunal.

Nu-mi venea să cred, când am aflat, că el murit. Era cu neputință ca cineva, mai ales un om tânăr și robust ca dânsul, să moară de rană așa de puțin primejdioasă.

Bănuiesc, dar, și sunt convins, că omul acesta a fost otrăvit la farmacia grecului Rusides, ori spital, unde e fost îngrijit tot de doctori greci ori grecomani. În tot cazul, e ceva necurat mijloc, și moartea acestui om n'a putut proveni din rana primită.

Lucrul s'ar dovedi pe deplin, dacă s'ar dispune desgroparea cadavrului și facerea autopsiei.

Și apoi faptul, că grecii, cari la-u omorât, s'ar grăbit să-l înmormânteze la ciuiturul lor, confirmă aceste bănueli fondate.

Rămâne ca familia să ceară desgroparea, cazul acesta adevărul va eși la iveală.

Eu repet, că Costuri a murit otrăvit.

— **Groaznicul foc din Câmpina:** Cetim »Voința Națională«: Ieri după amiază s'a aprins un mare rezervoriu cu păcură al societății »Steaua română« din Câmpina, arzând aproape 1000 vagoane de păcură.

Focul a izbucnit auzindu-se o bubuitură puternică, după care coloane groase de nori negri au acoperit cerul.

Pe seară limbile de foc se înălțau spre cer luminând până departe Câmpina și valea Prahovei.

Ajutoarele trimise atât din Ploești cât și din București ce se face de către direcția societății »Steaua română« par până aci zadarnice, căci nimeni nu se poate apropia de cazanul aprins.

În caz când cazanul s'ar prăbuși e pericol mare focul să nu se comunice și la alte cazane și sonde.

Locuitorii Câmpinei sunt îngroziți și privesc cu spaimă la groaznicul foc.

Focul în cele a mai cuprins și alte două cazane tot de aceeași capacitate de 1000 vagoane de păcură și în cele din urmă flăcările au cuprins și cele două sonde în erupțiune, cum și o schelă mare din apropiere.

Panica e de nedescris în câmpina, unde circula zvonul că sunt o mulțime de victime dar se ascunde adevărul.

Până acum se știe sigur că trei oameni au perit în flăcări.

Ajutoarele par cu totul neputincioase și nu se știe din clipă în clipă ce întinderi va lua focul. Cercetări s'au început.

— **Statul și biserica.** Paris, 12 Decembrie. Eri a expirat termenul aplicării legii despărțirii bisericii de stat. Guvernul a ordonat ca autoritățile să iee în primire clădirile și averile bisericesti. Preoții dator să face serviciu militar au fost chemați sub arme pe ziua de 7 Ianuarie 1907. Sunt 5500 preoți de această catagorie.

Nunțul papal din Neapoli, Montagnini, a fost expulzat de pe teritor francez.

Preoții au publicat Duminecă în toate bisericile că vor urmări să slujească în biserică fără a face înștiințările cuprinse în noua lege.

Ministrul Briand a ordonat prefectilor să pornească proces împotriva preoților cari n'au făcut declarațiile — înștiințare prescrise de lege.

— **Teaha în Azia-mică.** Temișoara, 12 Dec. Aici s'a răspândit știrea, că protopopul Cornel Teaha, care a defraudat 46 de mii cor. dela »Pădureana« a fugit în Azia-mică, de unde scrie epistole cunoscuților săi.